

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXVII наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 40

Одеса – 2021

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXVII наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
(протокол № 8 від 29 січня 2021 року).

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2021.

(С) Букач В. М., упорядник, 2021.

ПОДВИГ ОДЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Букач В. М.

У складних умовах переосмислення уявлень про минуле країни та закономірності розвитку суспільства процес історичного пізнання подекуди супроводжується некоректними висновками, тому пересічному громадянину інколи складно зробити висновки про об'єктивність праць сучасних дослідників. В такій ситуації доречно звертатися до різноманітних джерел, в тому числі до літературних творів.

Хоча художня література є суб'єктивним проявом авторського сприйняття дійсності, вона має соціальне значення, естетично виражаючи суспільну свідомість. [2, с. 92] Як форма суспільної свідомості художня література здатна допомогти читачеві відчутти психологічну достовірність та досягнути особливості історичного часу, продемонструвати художній образ епохи як в цілому, так й окремих її періодів, без пізнання яких уявлення про минуле не будуть якісними та вичерпними. [1, с. 31]

Для дослідників та пересічних громадян особливу цінність в процесі історичного пізнання мають як літературні твори, написані на основі вивчення першоджерел, так і художні твори, автори яких були очевидцями чи учасниками подій. Саме такі зразки художньої літератури допомагають читачеві доторкнутися до минулого Одеси та регіону. [1, с. 34]

Доленосними для країни були роки боротьби з нацистською навалою. Трагічні події 1941 – 1944 років в історії Одеси знайшли відображення в українській літературі.

У 2021 році виконується 80-тя річниця оборони Одеси від німецько-румунських загарбників у серпні – жовтні 1941 року. Для дослідників (істориків, літературознавців та інших), пересічних читачів особо цінними можуть бути літературні твори учасників цих героїчних подій, серед яких був і поет Іван Гончаренко.

Оборона міста почалася 5 серпня 1941 року, а 13 серпня І. Гончаренко опублікував вірш «На бій, Одесо!», в якому висловлював впевненість, що ворог буде переможений:

«І вірю я в твою живушу силу,
в твоїх садів цвітіння молоде,
і певен я, що гад собі могилу
на підступах до брам твоїх знайде!» [5, с. 141 - 142.]

Одеса – це місто з яскравою історією, неповторною архітектурою та унікальною атмосферою людського буття. У вірші «Тут Пушкін жив...», опублікованому 24 вересня 1941 року в газеті «Чорноморська комуна», І. Гончаренко пише про зруйнований дім великого поета. Жителі міста з болем у серці сприйняли це варварство. Ворог, який зазіхнув на історію Одеси і пам'ять одеситів, був для поета «звіром у образі людини». Він писав:

«Він націляв не випадково,
Цей вирінок нічної тьми, -
І наша слава й наше слово
Йому ненависні, як ми» [3, с. 45].

У захисників міста була незламна воля до перемоги. Ті, хто кілька тижнів тому були далекими від військової справи, ставали відважними бійцями. У «Вірші про повара», опублікованому 26 вересня, поет розповів про військового повара, який відбив наступ ворожого загону. Нацисти зайшли у тил й напали на польову кухню. Повар в цей час готував борщ і кашу для бійців та не розгубився, не злякався:

«– Поспішаєте, фашисти,
Забігаєте вперед,
Не для вас готую їсти –
І ляга за кулемет.
Бо не тільки добру страву
Готувати він умів;
Бо недаром і на славу
Кулеметом володів» [3, с. 45].

Оборона Одеси відзначена самовідданою звитягою моряків. Поет у вірші «Слово моряка» розповідав:

«Значить, скоро гітлерівська гідра
Вже назад не знайде переправ, –
І моряк, всміхаючись хитро,
На важкі гармати показав.
.....
Знов і знов кругом ревуть гармати,
Від снарядів піниться вода...
– Раз моряк узявся воювати,
Значить, буде ворогу біда» [5, с. 142 - 143].

Вся країна слідкувала за тим, як Одеса боронилася від ворога. У жовтні, під час радіопереклички Харків – Одеса до одеситів, воїнів-захисників, до Івана Гончаренка звернувся український поет Олекса Новицький. Вірш «Оборонцям Одеси» потім був надрукований в газеті «Чорноморська комуна»:

«Над Одесою грози. І небо в загравах багряне,
Знов за залпами залпи. Важка канонада і дим.
Комісар батальйонний, мій друг, Гончаренку Іване,
Чи ти чуєш мій голос, що вторить двобою завжди?
Чи ти чуєш мене? Це говорить озброєний Харків.
Місто юних тривог, що вело нас до себе з імлі.
Це вітають Одесу заводи, золочені парки,
Її друзі, що вірність у серці своїм зберегли.
Прийде, прийде хвилина жаданої зустрічі. Знову

Заспіваєм удвох...А тепер твоє слово бійця
Хай зове уперед у атаку, у битву грозову,
Хай жадобою помсти запалить гарячі серця» [3, с. 46 - 47].

В той час, коли Одеса ще трималася, на підступах до міста вже хазяйнували фашисти, але спокою їм не давали партизани, які намагалися створити для ворога та його прихвоснів нетерплячі умови. Віддаючи шану народним месникам, Іван Гончаренко 8 жовтня, незадовго до відходу Червоної Армії з міста, в газеті «Большевицкое знамя» опублікував вірш «Пісня про партизан»:

«Імен партизан ми не знаєм сьогодні
Та завтра узнаємо їх –
І подвиги їхні й діла благородні
Легендою стануть для всіх.
І мужніх узнають дорослі і діти,
І славити будуть в піснях...» [3, с. 47].

Нажаль, 16 жовтня 1941 року Приморська армія та підрозділи Чорноморського флоту вимушені були залишити Одесу. Покидаючи місто на теплоході «Радянська Вірменія», по дорозі до Севастополя поет написав вірш «Одеса, до побачення!», повний надії на скору перемогу:

«Одесо, до побачення!
До тебе
Ми вернемось з фронтів священої війни,
На вулиці твої, під чорноморське небо,
Як повертаються до матері сини.
.....
Одесо! Будеш ти, як зірка, пламеніти,
В віках народ пісні складе про дні твої,
Про грізний час війни. І нас попросять діти
Ще розповісти про дальницькі бої.

За муки, сльози, кров... За кожную краплю крові,
За кожний колосок з колгоспівських полів,
За рідний Київ мій, за береги Дніпрові
Карати будем ми нещадно ворогів!..» [5, с. 143 - 144]

В обороні Одеси та Севастополя приймав участь український прозаїк Василь Кучер. Подвигу захисників майбутніх міст-героїв він присвятив роман «Чорноморці».[4] Воїни-захисники пішли, а одесити залишилися й продовжили боротьбу. Герой роману Остап Богучар сказав: «– ...Наші війська залишили Одесу...Тепер ми самі zostалися в Одесі. Але як були, так і будемо її хазяями. Війна проти фашистів тільки починається...» [5, с. 181]

Після відходу Червоної Армії в Одесу увійшли нацисти і настав період окупації. Але місто не здавалося, тут діяло радянське підпілля, за містом – партизанські формування. Супротив ворогу продовжувався. Одеському

підпілля присвятив повість «Дорога в катакомби» український письменник, хірург, доктор медичних наук Федір Мар'єнко. [5, с. 220 - 225]

Але після зими завжди наступає весна. Настав і квітень 1944 року, який приніс звільнення від ярма окупантів. Визволенню Одеси Червоною Армією присвятив героїчну драму «Одеса» поет Григорій Плоткін, [3, с. 55 - 62], а відомий український художник Михайло Жук – вірш «У досвіток гудуть гармати»:

«Ще досвіток, а вже гудуть гармати...
Ще море спить, а блискають вогні:
Набої рвуть, як іскри у горні, –
Б'ють з кораблів, щоб ворога погнати...» [3, с. 53].

Свою шану висловив місту видатний український поет Павло Тичина («Я радий, що тебе сьогодні бачу...»):

«...Одесо повносонячна, смаглява!
Зборола ж ти фашистського удава.
Твої молоді тверда хода.
А з молоддю – і ти вся молода...» [5, с. 228].

Одеса – незвичайне місто. Вона багато всього пережила: терпіла, боролася, і врешті решт залишалася переможцем. Дух свободи притаманний тим, хто народився, зростав, формувався в цьому місті. Справжні одесити завжди були і є мудрими, доброзичливими, толерантними, працьовитими, гостинними, відкритими для друзів, тому що вони цінують традиції, культурні особливості свого рідного міста, яке дуже люблять. Влучно написав одесит, український поет Григорій Плоткін;

«Для нас життя немає без Одеси,
А їй також – нема життя без нас!
Моя Одесо, горда й промениста!
Де б я не був, куди б я не пішов,
Ти звеш мене, моє квітуче місто,
Як серця спів, як щастя, як любов!» [3, с. 62]

-
1. Букач В. М. История Одессы в художественной литературе. *Життя і пам'ять: науковий збірник, присвячений пам'яті В'ячеслава Івановича Шамко*. Вип. 3. Одеса: Homeless Publishing, 2018. С. 31 - 48.
 2. Букач В. М., Якимова О. Пізнання історії та художня література. *Історичний досвід і сучасність: Матеріали (тези) XXIII наукової студентської конференції*. Вип. 32. Одеса: ПНПУ, 2017. С. 92 - 93.
 3. Героическая Одесса: Литературно-публицистический альманах. Одесса: Областное издательство, 1945. 148 с.
 4. Кучер В. С. Чорноморці: роман. Сімферополь: Таврія, 1975. 552 с.
 5. Одессе посвящается... Город-герой в художественной литературе. Одесса: Маяк, 1971. 287 с.

ОБРАЗ ІВАНА СІРКА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Камбур Ю.

Усяк народ свято береже пам'ять про своїх визначних людей, возвеличує та прославляє їх, величається ними перед всім світом, адже з них складається значущий історичний авторитет нації. Серед славних українців особливе місце посідає постать Івана Сірка, всеславного кошового отаману Війська Запорозького Низового, визволителя рідного народу.

Жоден український гетьман і отаман не мав такого успіху у боротьбі з кримськотатарськими та турецькими ордами, як він, за що отримав безкрайню любов, схвалення, визнання та підтримку сучасників. Першорядною метою всіх своїх походів Сірко ставив звільнення співвітчизників з полону Кримського ханства та Османської Порти. Нескінченна любов до Батьківщини поєднувалася в ньому з особистою відвагою, сміливістю, хоробрістю та яскравим талантом полководця.

Образ цього козака-характерника знайшов відбиття і в літературних творах. Нікому як Іванові Сірку, не вдалося відчутити дух народу, його найпотаємніші та найприхованіші поривання. Ось тому народ увічнив образ свого мужнього захисника інтересів українського суспільства в невмирущих думах і піснях:

«Та, ой, як крикнув же та козак Сірко.
Та, ой, на своїх же, гей, козаченьків:
«Та сідлайте ж ви коней, хлопці-молодці,
Та збирайтеся до хана у гості!»
Та туман поле покриває.
Гей, та Сірко з Січі та виїжджає.
Гей, та ми думали, та ми ж думали.
Що то орли та із Січі вилітали, —
Аж то військо та славне Запорозьке
Та на Кримський шлях з Січі виїжджало.» [4]

Питання визначення унікальності та незрівнянності української душі, духу оборонця Батьківщини і нині залишається актуальним. Якщо у сьогоденні досить вичерпні та ґрунтовні дослідження фольклору дають змогу усвідомити, яким бачили Івана Сірка українці, то робота з літературними текстами наразі ще триває. Враз спадають на думку популярні твори Марії Морозенко «Іван Сірко – великий характерник» та «Іван Сірко – славетний кошовий», де читач глибоко занурюється у певні періоди життя козака – «життя, овіяне легендами і сповнене карколомних пригод.» [3, с. 54]

Значний полководець і політичний діяч, а також неоднозначна людина з доволі непростою долею – все це про вшанованого козака-характерника. Читач

може прослідкувати весь його життєвий шлях від першого до останнього дня. Ані однієї хвилини спокою, ані одного дня непотьмареної радості. Бачиться, ніби ось-ось прорив у щасливе та світле майбутнє, але з-за лінії горизонту вже насувається страшна гроза. Життя в непослабному напруженні й відвойовуванні власного «місця під сонцем». І не кожен здатен витримати такі перевірки на міцність, але Іван (уроджений Половець) і не є простим, пересічним чоловіком. Тому, відповідно, випробування йому випадають лише ті, з якими йому щастить впоратися на відмінно.

Неоднозначною є оцінка діянь Івана Сірка у творі «Із сьомого дна» Я. Бакальця та Я. Яроша. Тут кошовий предстає перед нами не просто як один із галереї опоестизованих фольклорних образів. Хоча й не представлений як центральний образ, але все ж таки можна прослідкувати саме зображення яскравої, романтичної особистості, індивідуалізованого етнокультурного героя. У історичному романі добу Руїни репродуковано шляхом поєднання реального і невідомого, непізнаного світів. Кожний із письменників обирає конкретний момент у житті Івана Сірка і за допомогою домислу та вигадки, а також відповідно до фольклорної трансформації або добре задокументованих даних, представляє власну художню модель образу. У пантеоні української козаччини зірка неоціненого козака-характерника сяє і як спартанською, так і політичною мужністю. Це постать, що безумовно гідна уваги. «Козаки обирали Івана Сірка вісім разів поспіль кошовим. У п'ятдесятьох чотирьох битвах (за деякими джерелами – у п'ятдесятьох сімох) він здобув перемогу і тільки в одній зазнав поразки. Брав участь у тридцятирічній війні, де, взявши фортецю Дюнкерк, був визнаний козаками та французами геніальним та унікальним стратегом» [1, с. 445].

Багатогранний образ Сірка втілено у романі «Засвіти» А. Химка. Автор художньо розкриває здібності Сірка-стратега, наділяючи його всіма тими рисами, які мали козаки-характерники, а також згодом пояснює етимологію прізвиська і прізвища: «Сірко, бо його завжди супроводжував собака Сірко...він сів, де стояв, і намацавши м'яку і теплу шерсть Сірка, став гладити пса, а той боязко підліз впритул і почав лизати вдячно руку» [7, с. 214].

Що до етимології слова «Сірко», то А. Химко взяв за основу відомості зі словника Б. Грінченка: «Собака сірої масті» [5, с. 128]. У змісті твору значення слова доволі розширено, адже його пов'язано із характерництвом Івана Сірка: «...від жалю за Сірком чи з великого гніву на звірів, як у сні, посунув на сірого. І, дивно, вовк злякався його, закрив витягнуту наперед пащеку, клацнувши зубами, поволі опустил войовниче наставленого хвоста й став відступати бокуючи» [7, с. 215]. Всі закляті вороги боялись навіть вимовляти ім'я Сірка. Зокрема, у цьому ж історичному творі наголошено: «Недарма цей шайтан собаче назвисько має, охороняючи, як пес, свій край і люд» [7, с. 217].

У Малій енциклопедії «Українське козацтво» зазначено: «Сірко був міцно пов'язаним із Запорозькою Січчю. Після Переяславської ради 1654 року запорожці, в т. ч. й Сірко, відмовилися присягати на вірність цареві Олексію Михайловичу. По смерті Б. Хмельницького Сірко стає однією із чільних постатей у політичному житті України. Під час гетьманування І. Виговського Сірко підтримував антиурядову опозицію, був одним з її керівників, що значною мірою зумовило скинення Виговського» [6, с. 445].

У цілому, у творів, в котрих згадується Іван Сірко, можна помітити, що в художній літературі він постає перед читачами і як проста, звичайна людина, як кошовий отаман Запорозької Січі, і насамперед як мужній, талановитий та хоробрий козацький воєначальник, захисник українського народу.

1. Бакалець Я., Яріш Я. Із сьомого дна. 2-е вид., стереотип. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 445 с.
2. Морозенко М. Іван Сірко великий характерник. Львів: Вид-во Старого Лева, 2010. 165 с.
3. Морозенко М. Іван Сірко славний кошовий. Львів: Вид-во Старого Лева, 2013. 265 с.
4. Народна пісня «Та, ой, як крикнув же та козак Сірко» / <https://ukrclassic.com.ua/katalog/usna-narodna-tvorchist-ta-davnya-ukrajinska-literatura/1464-ta-oj-yak-kriknuv-zhe-kozak-sirko>
5. Словарь української мови = Словарь украинского языка : у 4 т. / збір. ред. журн. "Киевская Старина" ; упоряд. Б. Грінченко. [Репр. відтв. вид. 1907-1909 рр.]. Т. 4.: Р – Я. Київ : Вид. АН УРСР, 1959. 563 с.
6. Українське козацтво: мала енциклопедія/ С. В. Абросимова та ін. К.: Генеза, 2001. 568 с.
7. Химко А. Засвіти: історичний роман. К.: Рад. письменник, 1990. 447 с.

«ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» М. КОЦЮБІНСЬКОГО

Маркович Т.

Повість «Тіні забутих предків» була написана Михайлом Коцюбинським у 1911 році. Автор написав її під враженням на час перебування у селі Криворівня. Його заворожили колорит села і традиції гуцульського народу, і цього було достатньо щоб під таким враженням написати цілу романтичну повість. Темою «Тіні забутих предків» є зображення тогочасного життя гуцулів, велике кохання, традицій і їх вірувань.

Родзинкою повісті М. Коцюбинського стала система образів твору, які поділяються на звичайних сільських людей і міфічних істот «глибокий язичник, гуцул, – як стверджував М. Коцюбинський, – все своє життя, до смерті, проводить у боротьбі зі злими духами, які населяють ліси, гори та води. А християнством він скористався тільки для того, щоб прикрасити язичницькій культ» [1, с. 178]. Та цікавим є те, що у повісті ці два світи наче дуже далекі один від одного, але мають тісний взаємозв'язок у творі «Тіні забутих предків». У перших рядках повісті вже розповідається про дивну поведінку Івана, пов'язану з містичним світом: «Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить. Гачі на йому спадають, а воно стоїть серед хати, заплющило очі, роззявило рота і верещить» [3, с. 4]. Іван наче був особливою дитиною, яка навчилася розуміти природу, більше ніж людей, дивний потяг у нього був, але мати Івана не приймала цього, побоювалась. Іван Палійчук – це образ людини, для якої кохання найголовніше в житті, яка утверджує любов як джерело духовності. Незважаючи ні на що, Іван в душі до кінця залишився вірним своєму кохання і навіть загинув з думкою про Марічку. Цей Ромео – син природи, навечно зачарований її дивами, її фантастичними образами. Кохана Івана, Марічка Гутенюк – дівчина, яка знає секрети ворожіння та навколишньої природи. Настільки чиста дівчинка, що відповідає на зло добром. Ще в дитинстві вона назавжди привернула серце Іванка до себе, пригостивши його цукеркою у відповідь на спробу побити її.

Проблемою твору стали стосунки сімей Палійчуків і Гутенюків. Ворожнеча двох родів ніколи не проходили спокійно, чвари могли набирати дуже сумних результатів. В цих протистояннях сім'я Палійчуків втратила брата Василя, який загинув у бійці з Гутенюками, посічений топірцями, потім і пішов тато Івана під час бійки з ворожим родом.

Після цієї трагедії Іван був змушений йти на полонини на заробітки, аби заробити трішки грошей. Марічка же завжди відчувала, що з Іваном не судилося бути разом, тому доля ціною життя Марічки Гутенюк розриває велике кохання, сільських Ромео і Джульєтти. Марічка загинула коли переходила Черемош, раптово повінь накрила дівчину. Іван повернувшись додому визнає страшну новину, але не приймає цю правду і зникає на цілих шість років. У такий довгий інтервал часу Іван був у пошуках своєї коханої. Любов до сільської дівчини не давала хлопцю спокою, до поки Іван не змирився з гіркою правдою і не повернувся до рідного села. Вже через рік Іван одружився, але не по кохання. з Палагною. Цей шлюб не здається міцним, адже Іван все одно думав про кохану Марічку, тому зради Палагни з мольфаром Юрою не помічав. У селі про цього мольфара казали: «Він був могутній, потужний, все знав. Од його слова гинула зразу худоба, сохла й чорніла, як дим, людина, він міг наслати смерть і життя, розігнати хмару і сперти град, вогнем чорного ока спопелить ворогів і запалити в жіночому серці кохання. Він був земним богом, той Юра, що хтів Палагни, що простягав по неї руки, в яких тримає світові сили.» [2, с. 27]

Іван побачив Юра при Палагні, злісно тримаючи в руках глиняну куклу, тицяв у неї пальцями то в живіт, то в голову. Ці дії стали поясненням, чому Іван був як не живий, то їсти не міг, то ходив наче не живий. Але Іван наче смерті не боявся, якимось байдуже ставився до цього, мовби хотів до Марічки скоріше. Кохана хлопця не залишила, прийшла до нього в образі нявки і покликкала у ліс, до поки чугайстрик не прийшов. Та Іван знав що цей лісничок їси нявок то й затанцював з ним аби відволікти і врятувати кохану. Після таночка з чугайстриком Іван пішов далі за голосом коханої і упав у прірву, після чого помер.

Михайло Коцюбинський не забув пов'язати колорит гуцульського села, красу природи, та традицій народу, коли описував поховання Івана: «Тугий скруцак з рушника, мокрий і замашний, гатив з лускотом в спини направо й наліво. Від нього тікали, серед реготу й крику, перекидаючи стрічних, збиваючи пил і псуючи повітря. Поміст двигтів у хаті під вагою молодих ніг, і скакало на лаві тіло, трясучи жовтим обличчям, на якому усе ще грала загадкова усмішка смерті. На грудях тихо бряжчали мідяні гроші, скинуті добрими душами на перевіз. Під вікнами сумно ридали трембіти». [3, с. 36]

1. Горький М. М. М. Коцюбинський. Капрійські сюжети : Італійська проза Михайла Коцюбинського та Володимира Винниченка / [упоряд. В. Панченко]. К.: Факт, 2003. С. 3 - 496.
2. Колесник П. Й. Коцюбинський – художник слова. К.: Наукова думка, 1964. С. 3 - 534.
3. Коцюбинський М. М. Тіні забутих предків: Повість та оповідання. Львів: Каменяр, 1987. С. 3 - 159.

ТЕМА ОДЕССЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИКТОРА БЕРШАДСКОГО

Пересунько П.

Виктор Арнольдович Бершадский (1916 – 1972 гг.) родился в Одессе. Поэт, член союза писателей Украины (1939 г.), участник Второй мировой войны, поэтому, в его творчестве немало произведений рожденных войной. Его первая книга – лиро-эпическая поэма «Одесса», посвященная героической обороне города от фашистских захватчиков, была издана в 1945 году. Поэт,

говоря о подвигах защитников Одессы, описывая местный колорит, выражает свою любовь к родному городу:

«...Есть слова у меня,
только их еще мало,
но зато и любовь моя – больше любви:
как в пожарах ты землю свою обнимала –
обнимаю горячие плечи твои...» [2, с. 259]

Две любимые темы поэта – Черное море и родной город-герой с его славным революционным и боевым прошлым. «Баллада о молчании» - одно из стихотворений, в котором рассказывается про героические подвиги молодого юноши-партизана Яши Гордиенко, который в шестнадцатилетнем возрасте был расстрелян немецко-румынскими захватчиками за подпольную деятельность;

«Прощай, Гордиенко!
Сквозь годы,
как будто из бронзы литье,
на все пьедесталы свободы
восходит Молчанье твоё.»[3, с. 36]

Недаром слово «Молчанье» написано с большой буквы, ведь будучи на допросе Яков не выдал ни одного члена своего отряда. Останки Якова Гордиенко захоронены на Алее Славы возле обелиска Неизвестному матросу.

Подвиги защитников города, Родины, чьи имена неизвестны, увековечены в «Песне о неизвестном матросе»:

«Акации в парке опять расцвели,
где встал обелиск величавый.
И курс на Одессу берут корабли –
на вечный огонь её славы.»[3, с. 86]

Хотя поэт родился и жил в трудное время, писал он не только о войне. Сквозь строки его поэзии читатель словно видит красоту моря, слышит плеск волн и вдыхает свежий соленый воздух. По словам Виктора Бершадского море всеми красками и запахами хлынуло на него еще в юности. Он говорил, что где бы он ни был, море звало его, манило и влекло. Так же он любил моряков: «поле их деятельности, вернее, море их деятельности». [4, с. 3].

Любил поэт и одесские улицы. В стихотворении «Проспект Гагарина» он написал:

« – Гагаринский проспект! Кому сходить?
Я посмотрел налево.
За оградой
цвела сирень, похожая на пламя.
И улица стремительной ракетой,
казалось, уходила прямо в космос...» [1, с. 58]

Читая эти сточки, сразу представляешь себе теплый весенний день, старый одесский грохочущий трамвайчик и непередаваемый аромат сирени. Вообще,

Вообще создаётся впечатление, что у Виктора Арнольдовича Бершадского есть строки, посвященные каждому уголку Одессы.

Поэзия Виктора Бершадского повествует читателю, что Одесса для поэта – это город-герой, который имеет богатую историю и красивую архитектуру, город с множеством акаций и морским запахом, это город в котором живут веселые и жизнерадостные люди.

-
1. Бершадский В. А. Марсианка: Стихи. Одесса: Маяк, 1974. 79 с.
 2. Бершадский В. А. Одесса: отрывок из поэмы. Одессе посвящается: Город-герой в художественной литературе. Одесса: Маяк, 1971. С 259 - 260.
 3. Бершадский В. А. Оранжевое небо: Стихи. Одесса: Маяк, 1968. 103 с.
 4. Бершадский В. А. Солнце на мачтах: Стихи. Одесса: Маяк, 1962. 135 с.

ОБРАЗ «НОВОЇ ЖІНКИ» У ТВОРАХ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

Фу В.

В другій половині ХІХ століття зароджується феміністичний рух, що означав передусім боротьбу за рівноправ'я прав жінок і чоловіків, крім того право жінок працювати, вчитися та право жінкам вступати в університети. В цей період створювалися феміністичні угруповання. І до одного з таких угруповань належала Ольга Юліанівна Кобилянська.

Можна стверджувати, що Ольгу Кобилянську вважали своєю українські феміністки, адже слова з її доповіді стали для них гаслом – «Бути сама собі ціллю». «Бути передовсім собі ціллю, а опісля або стати для одного чимось величним на всі часи, або віддатися праці для всіх. Боротися за щось найвище, сягаюче далеко поза буденне щастя. Такий мій ідеал Свобідний чоловік із розумом – це мій ідеал». «...Будучина жіноча лежить в їх руках. Нехай озброюється кожна по можності, відповідно до обставин, а зброя їх яка чиста, яка сильна, як варто по неї сягнути!» Ніби своєрідним маніфестом ідеї «нової» жінки послуговують слова зі щоденника: «Бувайте здорові й розглядайте мене як психологічну загадку». [4, с. 114]

О. Кобилянська кинула виклик домінуючій чоловічій традиції, бо відчувала себе спадкоємницею зрілої традиції «жіночої літератури», маючи своїми попередницями Марка Вовчка і Ганну Барвінок, Олену Пчілку та Наталю Кобринську. «Літературний образ жінки ХІХ століття – «покритки»,

«бурлачки», «повії», що були квінтесенцією горя, нещастя й немочі, відступив перед «царівною» і «одержимою духом». В українській літературі вперше прозвучав інтелігентний жіночий голос, а разом з ним і феміністична ідея», – писала Соломія Павличко. [5, с. 357]

Письменниця пише свої твори, щоб показати людям її образ «нової жінки» — жінки, яка має силу волі, і вона не залежить від чоловіка. «Нова жінка» провокує, збуджує протистояння, накликає шквал непорозуміння... Та не сила «нової» жінки зустрічала супротив суспільства, побоювання самого чоловіка – втратити, відійти на другорядну роль, тому й підкреслюється цінність жінки, але лише тої, яка матиме належність виключно до побутових справ.

О. Кобилянська хоче показати своє бачення жінки. Вона не чекає на схвалення всіх людей. Ось чому вона не сильно зважає критику рецензента Михайла Грушевського на її оповідання «Царівна». Вже з першого речення цей відгук свідчить про упередженість автора до самої форми твору: «Оповідання у формі дівочого дневника на звиш 400 сторінок – бррр! думав я собі, поглядаючи на сю книжку...». [1, с. 277] Рецензент не відчув ні сучасності теми, ні художньої манери авторки. Повість видалася М. Грушевському модернізацією старої, вічної історії про Попелюшку, в якій бракувало локального колориту: «... історія може бути перенесена без великих перемін у яку-небудь країну...». [1, с. 279] Крім того, він закидав О. Кобилянській гіпертрофований психологізм: сюжет психологічний, а «все інше» ролі для О. Кобилянської не відіграло.

О. Кобилянська – емансипантка, визнаний майстер психологічної прози західноєвропейського гатунку, письменниця, яку пов'язують розмови про феміністичний дискурс в українській літературі. Кобилянська одна з перших в українській літературі звернулася до відображення жінок-інтелігенток, які прагнуть вирватися з міщанського середовища. І це показується в її творчості: в поемі «Меланхолійний вальс» і в творі «Царівна».

В «Меланхолійному вальсі» нам Кобилянська представляє трьох жінок, які живуть в комуні. Хочу зазначити, на мій погляд, дві жінки-інтелектуалки – Ганнуся і Софія. Вони займалися такою справою, яка линула їм до душі.

Ганнуся любила займатися мистецтвом й сама була художницею. Ганна мріє розвиватися, вона належить до витончених, артистичних натур. Приваблива, але часто примхлива й неврівноважена. Надзвичайно талановита, живе своїм ремеслом. «Я – артистка і живу відповідно артистичним законам, а ті вимагають трохи більше, як закони...сіро-програмованої людини...» [2; с. 2] Прикладом тим, що вона незалежна, спроможна жінка це те, що в новелі, коли вона поїхала в Італію, знайшла там чоловіка і народила дитину, вона через три роки гордо повертається сама з сином, і це показує, що вона може ростити дитина сама, без допомоги чоловіка.

Софія любила грати на фортепіано. Для неї мистецтво стає засобом саморозкриття, віддушиною для духовних сил героїні, яка зазнала приниження у житті через нещасливе кохання. Як Софія казала: «Він (колишній коханий)

навчив мене ненавидіти...» [2, с. 21] І так для неї найважливіше в житті стала музика. «Лікарі заборонили їй навіть займатися якийсь час музикою, але що їй без музики, як казала, нема життя, то не держалася їх приказів і грала й грає досхочу». [2, с. 27] Таким чином ми бачимо, щоб отримати жіноче щастя в неї має бути улюблена справа і внутрішня сила.

Іншу феміністку письменниця показує в «Царівні». Образ Наталки Верковичівни в повісті «Царівна» — це «новітній тип мислячої жінки», за визначенням самої О. Кобилянської. У цьому образі письменниця виділяє дві основні риси — почуття обов'язку перед народом та пристрасне прагнення до світла, добра, свободи, романтичне поривання до ідеалів майбутнього. Наталка своє становище характеризує так: «Правда? Справедливість? їх нема! Нема для того, хто приневолений приймати їх з другої руки...» [3, с. 11]

Таким чином, героїня приходить до усвідомлення свого місця у світі, вона бажає активного життя, боротьби. Сильною її вважають лише у бажанні вирватись із залежності від родичів, стати самостійною людиною.

Наталка прагне знайти відповідь на питання, що цікавлять її. Найперше її бажання — мати можливість читати: «... вона... не просила більше, як лише того, щоби в вільних хвилях і по домашній праці могла читати». [3, с. 6]

Наталка любить життя, вірить у людей, у добро, прогрес. Тому вона не дає затоптати себе «грубій, тупій, бездушній силі» і не впадає в пітьму, бо пізнала «світло правди». [3, с. 18]

Отже, О. Ю. Кобилянська виборювала своє місце в чоловічому світі. Через це вона створює новий образ жінки. «Нова жінка» у О. Кобилянської – це жінка-інтелігентка, яка ламає стереотипи тодішнього часу. Насамперед, це жінка, яка ставить себе на рівні з чоловіками. Вона упевнена в своїх силах, робить те, що вона хоче, і навчається тому, що вона хоче, і це не буде залежати від того, чи буде в неї чоловік чи ні, як представлено в поемі «Меланхолійний вальс». Ще «нова жінка-інтелігентка» – це жінка, яка може жити в несправедливому житті з піднятою головою, як це показала героїня з твору «Царівна».

-
1. Грушевський М. "Царівна". Оповідання Ольги Кобилянської. *Грушевський М. С. Твори у 50-ти томах*. Т. 11. Львів: Світ, 2008, с. 277 - 281.
 2. Кобилянська О. *Valse Melancolique/ Шедеври української літератури*. К.: МВС, 2016. 47 с.
 3. Кобилянська О. *Царівна: Повісті*. Х.: Фоліо, 700 с.
 4. Кобилянська О. *Слова зворушеного серця. Щоденники. Автобіографії. Листи. Статті та спогади*. К.: Дніпро, 1982. 359 с.
 5. Павличко С. Д. *Дискурс модернізму в українській літературі*. 2-ге вид., Перероб. і доп. К.: Либідь, 1999. 446 с.

САМОБУТНІСТЬ ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ ДІДЕНКА

Гордієнко А.

Василь Іванович Діденко (1937 – 1990 рр.) – український поет, журналіст, член Спілки письменників України, аксіологічні особливості лірики якого тісно поєднані з духовно – естетичним досвідом українців як етносу і є актуальними в наш час.

Читачі сприймають В. Діденка передусім як автора текстів пісень «На долині туман», «Помереж мені, мила, сорочку», «Полею іду я». У доробку поета є 13 книг лірики, серед яких дві збірки для малят: «Степовичка» (1965 р.), «Берізка» (1975 р.). Саме їх юні читачі мають відкрити для себе заново, оскільки ці книжечки жодного разу не перевидавалися.

Щодо тематики творів, змісту обох книг, то на їх перших сторінках помістилися вірші про весну, а далі про літо, осінь і зиму. Така композиція слухна, адже навіть у давнину славився початок року навесні. Пробудження природи порівнюють із початком нового в людському житті.

Поезія «Степовичка» не випадково дала назву першій дитячій збірці В. Діденка. У ній розкривається традиційна для дитячої літератури «тема праці», вона нагадує автору про рідні степи України, де народився й зростав серед простих трудівників, які не боялися «босоногості» й «чорнохлібності». Цей вірш вшановує юних помічників – дітей хліборобів. Автор милується героїнею свого вірша Ганнусею:

«Хоч вона ще невеличка,
та, мов ластівка, прудка, –
загоріла степовичка,
комбайнерова дочка» [6, с. 12].

Осінні мотиви своєрідно віддзеркалюються у віршику «Берізка», який дав назву другій збірці В. Діденка для дітей. Образ берізки змальовано за допомогою персоніфікації. Деревинка нагадує біляву дівчинку:

«Берізка біла, світла
ще сонця жде, мабуть.
А вже осінні мітли
доріженьку метуть.
А вже у далечині
хлюпочуться дощі...
Стоїть берізка нині
у жовтому плащі» [3, с. 15].

Автор не випадково одягнув деревце у плащ, який може захистити від вологи. Він показав, що берізка в жовтому листі-плащі чекає на дощ. Але вона не тужить, вона «біла, світла». Осінні зміни природні, так заведено у світі. Однак

берізіці ще дуже хочеться тепла. Про щедрі промені сонця згадують добрим словом і діти, і дорослі.

Проаналізувавши поетику письменника, можна зрозуміти, що провідним обрано біографічний метод дослідження, який допомагає з'ясувати особливий зв'язок життя й мистецького шляху поета з його творами. Духовна біографія В. Діденка органічно поєднана з долею українського шістдесятництва, тому важливим аспектом є звернення до духовно – історичного методу, оскільки в ліриці досліджується ментальність, стан душі патріота .

Першою надрукованою поезією юного Василя став вірш про жнива «П'ятнадцятирічний капітан», опублікований у 1953 році в газеті «Вінницька правда». Уже з перших рядків цієї поезії поруч з ліричним героєм постають образи батьків:

«Ой у полі пшениця врожайна
Колосками киває мені.
Я до батька спішу, до комбайна,
Що не раз мені сниться вві сні.
Поведу корабля степового
океаном хлібів золотих...
Стане мати моя край дороги
І погляне, щаслива, сюди...» [4, с. 61].

Це самобутній зразок поезії підлітка про власне сприйняття світу ранньої юності.

Не всі шістдесятники мали щастя пізнати батьківську любов, на відміну від В. Діденка. Із темою материнства і батьківства органічно поєдналися його вірші, присвячені татові, якого він неабияк шанував. Саме у вірші «Батько» автор самобутньо оспівує чесноти свого тата, його працьовитість й сформованість сильного характеру, який став прикладом для юнака:

«Сивий батько.
Тиша урочиста.
Черета і річка оддалік.
І пливе, як правда світла й чиста,
над землею дум його потік.
У душі то сонячно, то хмарно,
Бо душа – не поле й не соша.
Батько мій живе і жив немарно:
Вміє кривді дати одкоша !» [5, с.17]

В. Діденко часто вдається до самобутніх епітетів, оригінальних і влучних порівнянь, персоніфікації, пестливої лексики, звертань, неологізмів, які увиразнюють художній малюнок віршів для дітей. У вірші «Зимонька-зима» він пише:

«Поза тином, поза хатою
білі сіються сніжки...

Буде хата волохатою,
буде тин – самі ріжки.
Бо мете ще й кучугуриться,
білі вихори здійма.
Та ніхто із нас не журиться.
Здрастуй, зимонько-зима!» [3, с. 17].

Зимові пейзажі у В. Діденка мажорні. Він сприймає та описує цю холодну пору року з радістю. Природа Василя Діденка зцілювала, давала наснагу творити. А до творчості митець ставився як до найголовнішого заняття у своєму житті.

Діденкові рядки свідчать про тонке відчуття краси рідної мови, милозвучності, законам яких митець прагнув ніколи не зраджувати і закликав до цього всіх діячів культурних ланок. Увага до деталей та їх різноманітності – основа світобачення лірики творчої людини .

Отже, любитель поетичного слова віднаходить у ліриці В. Діденка чимало привабливих відтінків, настроїв і ритмів: ніжна, мелодійна веселка слова і думки; поєднання мрійливих барв тембрами громадянського звучання; ліричні мініатюри – образи рідної природи, прикмети народних звичаїв, особливості характерів земляків. Безумовно, це також точне чуття материнської мови, яким від природи володіє поет і яке допомагає йому на шляху до поетичної майстерності .

Характерною рисою поезії В. Віденка є живлення й оформлення цілісності твору влучними штрихами, незабутніми мікрообразами. Поетичні особливості віршів свідчать, що митець урахував специфіку дитячого сприйняття ліричного твору, вікові особливості читача.

Поет виховує у дітей гарний естетичний смак, любов до пісенності. Музикальність вірша досягається завдяки багатим римах й жвавій ритмомелодиці. Для нього почуття любові до родини, до рідної природи органічно поєднане з долею самої України .

Самобутність поетики, високий рівень художності лірики пояснюється увагою митця до деталей, умінням творити й володіти цілим комплексом виражальних засобів, які й досі залишаються феноменом представника течії «тихої лірики».

-
1. Будугай О.Д. Аксиологічні й естетичні виміри «тихої лірики» Василя Віденка. *Молодий вчений*. 2017. № 12.1 (52.1). С. 8 - 12.
 2. Будугай О. До ювілею Василя Діденка. *«Ключ» – Краща література юним читачам/* <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/452>.
 3. Діденко В. Берізка: збірка поезій. К. : Веселка, 1975. 20 с.
 4. Діденко В. Вродливий день: лірика. К.: Рад. письменник, 1979. 111 с.
 5. Діденко В. Рання ластівка: поезії. К.: Рад. Письменник, 1988. 97 с.
 6. Діденко В. Степовичка: збірка поезій . К. : Веселка, 1965. 16 с.

ХРИСТИЯНСЬКА КУЛЬТУРА ТА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Чернега Є., Бакланова Н. М.

Українська література завжди підтримувала і розвивала християнські ідеї. Біблія була активно присутня у всій давній українській літературі упродовж XIV — XVIII століть. Вона стояла біля витоків нашого давнього письменства і супроводжувала його історичний розвиток до його природного завершення. Давні українські автори сприйняли Біблію не лише як основу християнської релігії, а й як видатний твір усієї християнської культури, з якої черпали теми, сюжети, ідеї, образи, мудрість.

Хоча Біблія писалася більш ніж 40 авторами протягом близько 1500 років, її точність та актуальність у наш час залишається незмінною. Вона містить великий масив інформації про навколишній світ, підтвердженої науковими спостереженнями і дослідженнями. Біблію цивілізований світ сприймає не лише як основну релігійну книгу християн та іудеїв, а й як одну з найвизначніших пам'яток світової літератури.

Назва «Біблія» походить від грец. *biblion* – книги, що позначає священна книга в християнстві, стародавня пам'ятка писемності, створена протягом величезного історичного періоду. Інші її назви – «Слово Боже», «Одкровення», «Книга Книг», «Книга спасіння», «Священне письмо». Найпоширеніша ж назва – Біблія – утвердилася серед християн з IV століття нашої ери. Вперше назвав її так Іоанн Златоуст, константинопольський патріарх. А його сучасник, перекладач Біблії латинською мовою Ієронім вживав вислів «божественна бібліотека», бо ж складається Біблія з різних за формою та змістом релігійних та світських творів: Старий Заповіт (39 книг) визнається як свячене писання іудеями (Тора) і християнами, Новий Заповіт (29 книг) – тільки християнами. Згідно з церковною догматикою, Біблія вважається «богонатхненним словом». Наукою доведено, що в Біблії знайшли відображення соціальні умови життя стародавніх людей, їх культури, художня творчість, норми моралі, релігійно-філософські і етичні принципи. Як літературна пам'ятка стародавньої писемності Біблія містить ритуальні і юридичні кодекси, хроніки, міфи, легенди, притчі, сказання, народні пісні, еротичну лірику, фрагменти героїчного епосу тощо. Багато з розділів Біблії належить до шедеврів світової літератури («Пісня пісень» Соломона, «Книга Екклезіаста», «Плач Єремії», «Апокаліпсис» тощо). Багато образних виразів з Біблії стали невід'ємною частиною мовної культури: «манна небесна», «нести свій хрест», «сіль землі», «Содом і Гоморра» та ін. На біблійні сюжети написано величезну кількість художніх творів.

Створювалися Біблійні книги на трьох континентах: в Азії, Африці та Європі і на трьох мовах: давньоєврейській, арамейській, грецькій. Де тільки не створювалися книги Біблії! Мойсей писав перші п'ять книг (так зване П'ятикнижжя Мойсееве) у пустелі, Єремія писав у в'язниці. Лука – під час

подорожей, Іоанн – на острові Патмос, а деякі автори писали під час військових походів.

Та частина Біблії, що розповідає про союз Бога з давньоєврейським народом називається Старий Заповіт та написана давньоєврейською мовою, в ній розповідається про те, як Господь створив всесвіт, про гріхопадіння людей, про історію Ізраїлю – народу Божого, сюди ж входять Псалми – пісні про Славу Господа і молитви до Бога, Книги Йова та ін.

Друга частина, яка у християн іменується Новий Заповіт, написана давньогрецькою мовою, розповідає про народження й життя Спасителя – Господа Ісуса Христа, Його вчення, яке називається Євангеліє (грец. – «Радісна Звістка») – союз Бога з усім людством, укладений через спокутну жертву Ісуса Христа. Тобто в Біблії розповідається не тільки про те, як відбулося гріхопадіння людини, її відлучення від Бога і засудження на вічну загибель, а й про Боже спасіння людства. Так як Господь послав на землю Свого Сина, Ісуса Христа, щоб Він прийняв смерть за гріхи людей, наставив їх на шлях правди [4].

На українську Біблія потрапила в часи Київської Русі як кирило-мефодіївський переклад. В 1561 році у місті Пересопниця (у літописах воно згадується з XII століття, а знаходилось поблизу міста Рівне) архімандрит місцевого монастиря Григорій переклав Євангеліє з церковнослов'янської мови на тодішню письмову староукраїнську мову [1].

Перший переклад повної Біблії власне українською мовою здійснили Пантелеймон Куліш, Іван Нечуй-Левицький та Іван Пулюй. Книга вийшла в 1903 році у Відні, тому що російський царизм жорстоко придушував українське слово (Валуєвський циркуляр про заборону книгодрукування українською мовою і українського театру в Східній Україні від 1863 року; Емський акт від 1876 року про заборону ввезення українських книжок з-за кордону та друкування нот українською мовою; Указ від 1881 року про дозвіл друкувати окремі сценічні твори українською мовою, але російським правописом).

Повне видання Біблії українською мовою здійснив видатний мовознавець, історик церкви, митрополит Іван Огієнко. Вперше вийшла українською мовою за межами України в 1962 році і з того часу неодноразово перевидавалася.

Біблія і в сучасному житті займає значне місце. Вона навчає вірян, як жити на світі, розкриває перед ними шлях до спасіння. Головною темою Біблії є Христос, її призначення – добро, її мета – Божа слава. [3].

Що таке Заповіді Божі, які були надані народів на горі Сінай?. Це окремі статті закону, в яких коротко, але точно вказано, як повинні жити люди: що виконувати, а чого уникати:

«Я є Господь Бог твій: нехай не буде у тебе інших богів, окрім мене»,

«Не роби собі кумира і всякої подоби з того, що на небі вгорі чи на землі внизу, і що у воді під землею: не вклоняйся їм і не служи їм»,

«Не призывай імені Господа Бога твого надаремно».

«Пам'ятай день суботній, щоб святкувати його: шість днів працею і роби в них всі справи свої, а день сьомий - субота, для Господа Бога твого»,
«Шануй батька свого і матір свою -- довго житимеш на землі»,
«Не вбивай!», «Не кради!», «Не твори перелюбу»,
«Не свідчи неправдиво проти ближнього свого!»,
«Не бажай дому ближнього свого, не жадай жони ближнього свого, а ні раба його, а ні невільниці його, а ні вола його, а ні осла його, а ні всього, що у ближнього твого» [5].

Давні художні твори по суті тлумачили й доповнювали Біблію. Та навіть тоді вже існували зразки канонічного та оригінального тлумачення Біблії (порівняймо твори І. Галятовського та Г. Сковороди або мандрованих дяків) [2].

Особливо зростає інтерес художників до міфологем в переломні історичні епохи, коли відбувалася переоцінка цінностей. На крутих віражах історії, коли потік суспільних подій змітає одні ідеї, а захоплював людей новими, зростала увага мистецтва до того, що не підлягає переоцінці цінностей. Оскільки таких епох було в історії немало, то саме звернення до міфів, особливо біблійних, стало в літературі стійкою традицією.

Сплеск зацікавленості до духовного, ідейного та художнього потенціалу Біблії стався у добу культурно-національного піднесення XVI - XVII століть, поєднаного з релігійним протистоянням. Літературне опрацювання біблійних сюжетів переважно не мало самостійного естетичного характеру, підпорядковувалося ідеологічним, полемічним та дидактичним виховним завданням (І. Вишенський, Г. Смотрицький, Х. Філалет, Клірик Острозький, М. Смотрицький, З. Копистенський, І. Галятовський, К. Транквіліон-Ставровецький, П. Могила, Л. Баранович, А. Радивіловський, В. Ясинський, С. Яворський, Д. Туптало, Ф. Прокопович).

На біблійній символіці побудована переважна більшість прозових, драматичних і поетичних творів давнього письменства. В останніх традиція цитування біблійного тексту отримала назву «візерунки». Сьогодні завдяки ряду нових видань давньої української поезії маємо змогу простежити багатство і розмаїття переосмислення мотивів Святого Письма у віршах Г. Сковороди, І. Величковського, Л. Барановича, І. Максимовича, С. Климовського та багатьох інших. Звернімо увагу на те, що біблійною образністю багата не тільки духовна лірика, а й історичні вірші, світські, панегіричні [4].

Безвідносно до індивідуальної специфіки адаптації біблійного канону в тексті того чи іншого письменника, в кожному випадку авторська інтерпретація Книги Книг корелює з суспільно-політичними та естетичними завданнями.

Філософ і просвітитель Григорій Сковорода називав Біблію своєю «возлюбленою невісткою» і зазначав, що саме в духовному шлюбі з Книгою книг народилися найкращі його твори. До Біблії звертався і Тарас Шевченко. З неї він брав вислови (як епіграфи до творів «Сон», «Єретик», «Великий льох»), мотиви,

які по-своєму переробляв. Такої переробки зазнали десять псалмів Давидових. У сорок третьому псалмі читаємо:

Смирилася душа наша,
жить тяжко в оковах! Встань же,
Боже, поможи нам
Встать на ката знову [7, с. 279].

У сто тридцять другому псалмі митець лине думкою в далеке майбутнє, в якому всі люди будуть рівними, житимуть, як брати. Найповніше Тарас Шевченко сказав про те, яким уявляє нове суспільство, у поезії «Ісаія. Глава 35», використавши пророцтва Ісаія, автора однієї з книг Біблії. За переспіви біблійних псалмів бралися П. Гулак-Артемівський, Ліна Костенко («Давидові Псалми. Псалом 1, Псалом 16») [6, с. 212, 213]; Дмитро Павличко («Голгофа») [6, с. 180-181]. Біблійні сюжети розвивалися Іваном Франком у поемі «Мойсей», Лесею Українкою у драмах «В катакомбах» та «Одержима» тощо.

Святе Письмо впродовж багатьох століть переосмислюється українськими письменниками як спільна прामова людства. Її ж творча інтерпретація говорить про загальнолюдські цінності, які не змінюються з віками. Активне звернення митців різних часів до біблійного тексту засвідчує порушення ними національних та інших проблем людства. Для українського поетичного слова Біблія в категоріальному відношенні є психологічною, філософською, морально-етичною й естетичною основою. Та досконале знання Святого Письма допомагало українським письменникам «на тлі вічного, загальнолюдського краще побачити й зрозуміти конкретно-історичне, національне в усьому його драматизмі»[2].

1. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії XIX — початку XX століття. Zielona Gora – Kijow, 1999. 160 с.
2. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії XIX — початку XX століття. *Українська література в загальноосвітній школі*. 1991. № 10. С.64 -71.
3. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. К.: Наукова думка, 1989. 296 с.
4. Історія релігії в Україні: навчальний посібник / За ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К.: Знання, 1999. 735 с.
5. Тофтун М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416с.
6. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. У 4-х кн. Кн. 1. К.: Рось, 1994. С. 180 - 181, 212 - 213.
7. Шевченко Т. Зібрання творів: у 6 томах. Т. 1: Поезія 1837 – 1847. К.: Наукова думка, 2003. С. 279.

ФАНФИК ЯК АМАТОРСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР ТА СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Васильєва І.

Сьогодні багато користувачів мережі Інтернет пробують себе в письменництві та складають неофіційні продовження своїх улюблених фільмів, серіалів, книг, комп'ютерних ігор або описують вигадані ситуації з відомими людьми. Це дає їм можливість ввести ті події, які б вони хотіли бачити в оригінальному творі. Така аматорська літературна творчість має назву «фанатська» та визначають загальним терміном «фанфик» («фанфикшн», «ФФ», «фик»). Зазвичай фанфики створюються на некомерційній основі для читання іншими людьми. Тих, хто пише фантики, називають фикрайтерами.

Найпопулярнішим міжнародним сайтом, де можна знайти і розмістити подібні історії є англomовний Archive Of Our Own (АОЗ), який налічує понад 4 млн. користувачів і близько 2,5 млн. фанфиків [7]. Основною та найбільшою платформою для українських фикрайтерів є Фикбук, де зареєстровано більш ніж 660 тисяч аматорських творів та понад 450 тисяч користувачів. [1]

Основним завданням дослідження є розгляд внутрішньої структури фанфика як літературного твору, його типології та видів рейтингів, а також основних особливостей як сучасного соціального явища.

Фанфик, відповідно до одного з визначень, - це жаргонізм, що позначає аматорський твір за мотивами популярних оригінальних літературних творів кіномистецтва, коміксів, а також комп'ютерних ігор тощо [6, 112]. Фанфик може коригувати історію: як вносити так званих нових оригінальних персонажів (оригінальний жіночий персонаж (ОЖП) та оригінальний чоловічий персонаж (ОЧП)), що вигадані автором, так і продовжувати її після закінчення того чи іншого твору; деякі автори пишуть пріквели – історії, які описують події, що відбувалися до подій, викладених в оригінальному творі.

Фантики бувають абсолютно різноманітних розмірів:

- 1) Драббл – уривок, який може стати справжнім фанфиком (а може й не стати ним) або часто просто сцена, замальовка, опис персонажу;
- 2) максі – великий фанфик (від 70 машинописних сторінок);
- 3) міді – від 20 до 70 машинописних сторінок;
- 4) міні – від 1 до 20 машинописних сторінок. [4]

Для того, щоб люди знали, наскільки детально описуються ті чи інші сцени у фанфику, існує 5 видів рейтингів робіт: G, PG-13, R, NC-17 и NC-21. Рейтинг G призначений для абсолютно будь-якої аудиторії. Сцени насильства, нецензурної лексики або сексуального акту не згадуються. PG-13 – фанфики, в яких можуть бути недетально описані романтичні відносини на рівні поцілунків та/або можуть бути присутні натяки на насильство та інші важкі моменти. R – у творах цього рейтингу присутні еротичні сцени або насильство без детального графічного опису. Наприклад: "Туман густішав. Одному в парку було холодно,

але хлопець вже не міг бачити стежки додому. Туман огортав, пробивався в легені слідом за в'язким повітрям... Деся поруч рипнула гілка. Він озирнувся, але встиг засікти лише тільки неясну високу тінь. Вона майнула з такою швидкістю, що повірити очам було дуже важко. "Чорт, не може бути!"... і він побіг. Серце калатало в грудях – від первісного страху. Коли туман розступився, хлопець не стиг навіть скрикнути. Величезні кігті вдарили побіжно. Боляче... а потім світ провалився у вічну темряву" [3]. В рейтингу R важливим є момент того, що сталося й невеликий не детальний опис на декілька речень. В NC-17 детально можуть бути описані сцени сексуального акта та насильства, а також якісь інші важкі моменти. Але в основному цей рейтинг використовують через еротичні сцени. Не рекомендовано читати дітям до 18-ти років. NC-21 – фанфики, в яких може бути введено дуже високий рівень жорстокості, насилля, дуже докладний опис еротичних сцен або чогось подібного. Не рекомендовано читати також дуже вразливим людям. [3]

Перейдемо до характеристики спрямувань фантиків, по суті його типів:

1) жен – означає, що у творі не згадуються сексуальні взаємовідносини або ж вони не відіграють вирішальну роль;

2) гет – це опис романтичних та/або сексуальних відносин між чоловіком та жінкою;

3) слеш – це опис романтичних та/або сексуальних відносин між чоловіками;

4) фемслеш – фанфик описує романтичні та/або сексуальні відносини між жінками;

5) змішана спрямованість – коли в фанфіку є декілька видів відносин одночасно (наприклад, в оповіданні можуть бути і слеш, й гет одночасно);

6) стаття – публіцистичний текст про фандом або письменницьке мистецтво, що має форму «теза, аргументи на його користь, висновок». [4]

У випадках, коли фанрайтер пише фанфик за яким-небудь спрямуванням, але бажає ввести іншу спрямованість, яка не є основною, то йому необов'язково ставити змішану спрямованість. Для таких випадків існують мітки. Автор може поставити мітку "елементи слешу" або іншу, яка підходить твору. Якщо в роботі присутня романтика, то виставляється мітка «романтика». У випадку присутності сильних емоційних переживань або конфліктів – тоді «ангст» або «драма». Якщо ж декілька елементів канону піддаються зміні – «AU». Персонажі ведуть себе не так, як можна було очікувати – «Out Of Character (ООС)». Оповідання ведеться від першої особи - виставляється мітка з такою самою назвою. Мітки допомагають читачеві обрати тип твору, який він хоче прочитати. Але, якщо фанрайтер хоче зберегти інтригу, то мітки він не ставить. [4]

Крім створення вигаданих історій за відомими фільмами, за відомими фільмами, серіалами, книгами, комп'ютерними іграми, існує також й такий напрямок, як оріджинал – написання абсолютно оригінального твору зі своїми персонажами та історією, яке можна вважати повістю, а може навіть й романом,

бо воно ніяк не пов'язано с фандомом (вигаданим всесвітом, створеним шанувальниками вищезазначених творів мистецтва). Фікрайтер, якщо захоче, может навіть видати таку книгу. Але це не означає, що фанфік за конкретним фандомом не можна також опублікувати. Необхідно тільки при публікації додержуватися авторських прав. [2, с. 459]

Дослідники-науковці вважають фікрайтерів представниками сучасної субкультури, яка є частиною масового суспільства, а фанфіки, відповідно, жанром масової літератури, що формують модель активного читача. [4]

Таким чином, можна зробити висновок, що фанфік є, в першу чергу, хоббі та приємним проведенням часу для певної кількості людей. Але, на основі проведеного аналізу, можна стверджувати, що фанфіки сміливо можна вважати літературним твором із особливої структурою та змістом. Основні особливості фанфіку як сучасного соціального явища мають прояв у наступному: автори-початківці можуть спробувати себе у письменництві (й у майбутньому, можливо, навіть публікувати свої книги) та у молоді з'являється бажання не тільки читати, але й творити, що є дуже позитивним моментом взагалі.

-
1. Книга фанфіков [Електронний ресурс] /Режим доступу: <https://ficbook.net> (дата звернення 20.11.2020)
 2. Московкина Е. А. Фанфикшн как феномен читательской культуры: между автором и читателем. *Мир науки, культуры и образования*. 2018. № 5 (72). С. 458–459.
 3. Неприличные буквы: о различиях разных рейтингов, с примерами [Електронний ресурс]: Дневники. / Режим доступу: <https://innominatis.diary.ru/p179477309.htm?oam> (дата звернення 25.11.2020)
 4. Поиск фанфиков [Електронний ресурс]: Книга фанфиков / Режим доступу: <https://ficbook.net/find> (дата звернення 20.11.2020)
 5. Шавлюк И. Б. «Фанфикшн»: от жаргонизма к термину. *Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Филология*. 2017. № 1. С. 245 - 249.
 6. Bacon-Smith, Camille. Science Fiction Culture. *University of Pennsylvania Press*. 2000. С. 112 - 113.
 7. АОЗ [Електронний ресурс]: Archive of Our Own. / Режим доступу: <https://www.archiveofourown.org> (дата звернення 20.11.2020)

МІСТИЧНО-СИМВОЛІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Нестеренко М.

Сьогодні не самі легкі дні в історії нашої країни, і, як наслідок, одні звертаються до Бога, шукають умиротворення, інші не вірять у Бога, інші шукають містику та звертаються до гадалок, знахарів, провідців, сектантів, інші розпалюють релігійну ворожнечу, інші насміхаються над біблійними текстами як псевдонауковими тощо. Майже все це було і за часів творчості Григорія Сковороди, але він проявляв філософську мудрість, яка актуальна і зараз.

Спробуємо звернутися до ідей Г. Сковороди, містично-символічного стилю його філософського мислення та знайти у глибині років філософські відповіді на релігійні питання, що турбують нас сьогодні.

Український мислитель Григорій Савович Сковорода присвятив майже всі свої філософські твори висвітленню божественного сенсу Біблії, розкриттю таємничої символіки її істин з метою поліпшити і світ, і людину. Г. Сковорода критикував священослужителів та релігійну організацію. Він мав власний досвід містичних переживань та за життя потерпав гоніння з боку офіційної церкви, оскільки виступав проти мертвої схоластики. Дослідник творчості мислителя Д. Чижевський виявив, що Г. Сковорода не обороняв якусь одну конфесію за рахунок цькування інших, оскільки Бог є в кожному з нас, якщо є віра [6, с. 185 - 186]. Він був глибоко віруючою людиною, виступав проти релігійної нетерпимості, проявляв філософську релігійну мудрість.

Г. Сковорода застосовує символічну форму мислення та намагається замінити сухе викладення інформації фантастично символічними будовами. Символічний стиль його мислення проявляється у тому, що він абстрагував майже всі християнські догми в символіці. Символічно розкриваючи світ Біблії, божественну Трійцю висвітлював як «початок», «середину» і «кінець», ціль існування світу речей. В праці «Книжечка, що називається Silenus Alcibiadis, тобто ікона алківіадська (Ізраїльський змії)» (1776 / 1780 р.) вчений вважав, що треба боротися з марновірством. [3, с. 8 - 9] А методом боротьби з марновірством, на думку Г. Сковороди, є вникнення у символику священних книг, розкриття їх святого сенсу. І хоча філософ був прибічником символів, в «Листах до М. Ковалинського» виступав проти церковних обрядів та ритуалів, вважав головним мати Бога у серці, уникати релігійної ворожнечі. [3, с. 299]. Вся творчість Г. Сковороди просякнута містичною релігійністю без визначення конфесій. Він був прихильником надприродної реальності та символами висловлював реальність у її з'яві. Майже відхиляючи інтелектуальне пізнання, Г. Сковорода бачить світ через душевні страждання, радість, прозріння тощо. На його думку, головне – це відчувати серцем, передбачати майбутнє своїми почуттями та керуватися не розумом, а своїми внутрішніми чинниками.

Символічне мислення Г. Сковороди проявляється в ототожненні серця та «істинної» людини: «Глибоке серце в людині, більше всіх людина і є» [7]. Також прихильником цієї позиції був П. Юркевич, що вважає не розум є для релігійної свідомості головним, а серце [7].

У питаннях святої віри, головне, на думку Григорія Сковороди, не наука, не мудрість пізнання, а емоційно-чуттєва сторона. Але це не означає, що людина має бути не розумною, скоріше розум, пізнання Г. Сковорода розглядав як божественну якість, що веде до віри. Людина має пізнати символічний світ Біблії, але поперед цим повинна пізнати самого себе, потім збагнути Бога, що мислитель визнавав релігійною заповіддю: «Адже істинна людина та Бог є те саме» [1, с. 136]. Г. Сковорода впевнений, що щастя людини міститься не у зовнішніх обставинах життя: «Щастя твоє, і мир твій і Бог твій усередині тебе є» [2, с. 79]. Він переконує, що досягти щастя треба шляхом «спорідненої» праці, «взятися за своє споріднене діло і бути з ним у злагоді із загальною потребою» [4].

Містичне світобачення Г. Сковороди полягає у тому, що всьому, що з ним відбувалося у житті, він надавав символічну інтерпретацію, намагався відгадати захований сенс у речах, наприклад, у кільці він намагався побачити вічність тощо. У своїх творах Г. Сковорода використовував описи, малюнки, символи, емблеми, що мають, на його думку, містичну силу. Він здійснював містичну інтерпретацію Біблії шляхом символів, зокрема, «суботу» позначав як «апокаліптичний замок», «обітовану землю» або скелю; вважав, що святкувати суботу означає бути «співрозп'ятим» із Христом.

У сквородинівському понятті навіть людина є символом, мікрочасткою космосу або мікрокосмосом. Особливо благосне ставлення у Г. Сковороди до Біблії, він критикував її літеральне тлумачення, інтерпретацію, оскільки треба вникати у дух Біблії, а не у зовнішнє розуміння слова. На його думку, у Біблії треба шукати глибокий внутрішній сенс у символах, і тоді людина набуде віри, зрозуміє бога, оскільки Біблія сама є «символічний світ, тому що у ній зібрані небесних, земних і глибинних створінь фігури»[5]. Своє пізнання світу, пізнання Бога Григорій Сковорода бачив у розв'язуванні біблійної символіки, перетворював релігію на філософію, пов'язував великий світ з людиною, як макрокосм з мікрокосмом, як взаємопроникнення. Мислитель закликав відмовитися від зовнішнього неістинного та проникнути до внутрішнього істинного, оскільки від цього залежить доля, життєвий шлях кожної людини.

Всім негативним явищам у житті людини Григорій Сковорода надавав символічні назви: рухлядь, круш, злосить, суета, скот тощо. Він говорив про містичний зв'язок між речами та подіями, про таємні мотузки між ними, як між мінущою тінню та матерією. Григорій Сковорода поетично висловлював містичну думку в протиставленнях матеріального та божественного буття. Одночасно він вживав силу різних символів, зміщував матеріальний та божественний світ, стверджував, що вони створюють «незлитну сполуку».

Зокрема, образ зерна вважав символом природи, який містить у собі Божу силу. У цьому Г. Сковорода бачив шлях через смерть до воскресіння і життя.

Дослідник Д. Чижевський висловлює думку, що Г. Сковорода вважав за можливе подавати лише ті символи та образи, що виявляють ставлення Бога до світу, а не саме єство Боже [6, с. 83]; тобто намагався символами розкрити буття Бога як сонце, вогонь, безодня, центр, натура, любов тощо. Життя Г. Сковорода розглядав як трикутник, на першому місці любов Бога, що є основою, та ще дві складових, любов до Бога і любов у Бозі. Але людина не є богом та воскресіння людини є результатом трикратної любові, страждання, довгого шляху самопізнання.

Звертаючись до історичного дослідження містично-символічного стилю філософського мислення Григорія Сковороди, ми одночасно звертаємося до своєї духовної історії та намагаємося розібратися у сьогodнішніх пошуках Бога. Г. Сковорода визначав серце символом того, яким чином ми сприймаємо Бога і через який Бог розмовляє з нами, тому не обов'язково бачити Бога, треба його відчувати серцем, вірувати, та Бог буде з нами та врятує нас.

-
1. Антологія української поезії: в шести томах. Т.1/ упоряд. В. Атаманюк, Є. Плужник, Ф. Якубовський. – К.: Маса, 1930. 322 с.
 2. Сковорода Г. Твори в двох т. Т 1. К.: УНІГУ, 1994. 510 с.
 3. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. Т 2. – К.: Наукова думка, 1973. 576 с.
 4. Сковорода Г. Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу / <https://ru.osvita.ua/school/literature/s/75131/>
 5. Сковорода Г. Учення про дві натури та три світи / <http://www.info-library.com.ua/books-text-7750.html>
 6. Чижевський Д. Філософія Г. Сковороди. Х. : Прапор, 2004. 272 с.
 7. Чижевський Д. «Філософія серця» Памфіла Юркевича. *Український світ*. 1994. № 1. С. 8 - 12.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Піцик О., Гегечкорі О. В.

Службово-бойова діяльність зумовлює постійні стани напруження фізичних і психічних сил у військовослужбовців, оскільки вона часто здійснюється в умовах небезпеки здоров'ю та життю.

Військовослужбовці мають контролювати свій психічний стан, адекватно оцінювати ситуацію, швидко приймати правильні рішення, а також бути здатними до розумного ризику. Разом з тим, успішне виконання професійних завдань вимагають від них високого рівня відповідальності, високої динамічності та швидкого темпу, значних фізичних та психічних навантажень. Строга регламентація та чітка організація, сувора військова дисципліна можуть спричиняти виникнення різного роду психологічних проблем й викликати у військовослужбовців стани психічної напруги. Як наслідок, в одних це може супроводжуватися мобілізацією психофізіологічних і психологічних особистісних резервів, у інших – зниженням працездатності, погіршенням стану здоров'я тощо [2, с. 85].

Для успішного здійснення службово-бойової діяльності професіоналу також необхідні дві взаємопов'язані складові: професійна навченість – знання, вміння, навички; психологічна підготовленість – наявність необхідних професійно важливих якостей, психологічних і психофізіологічних характеристик, без яких він не зможе ефективно виконувати бойові завдання.

До того ж, як свідчить теоретико-емпіричний аналіз психологічних передумов діяльності військовослужбовців в екстремальних умовах, до їх змісту входять: професійно-психологічна підготовка; особистісно-ділові якості фахівців; визначений комплекс психологічних чинників, які впливають на якість їх роботи та професійний розвиток [1, с. 14].

Напруженість психіки військовослужбовців, які виконують службово-бойову діяльність, може бути наслідком впливу різноманітних психологічних чинників (загроза здоров'ю та життю, наявність чи відсутність допомоги з боку колег, паніка оточуючих, власний рівень тривожності тощо) і залежить від індивідуально-психологічних особливостей, рівня розвитку професійно важливих якостей, необхідних знань, професійних компетенцій.

Успішність службово-бойової діяльності військовослужбовців професійної діяльності фахівців, яка протікає в екстремальних умовах, є результатом позитивного впливу різноманітних психологічних чинників (умов діяльності, наявності чи відсутності допомоги з боку колег тощо) і залежить від рівня розвитку професійно важливих якостей, психологічної підготовки військовослужбовця, а також наявності необхідної мотивації та досвіду перебування в зазначених умовах.

Враховуючи вищевказане, можемо зробити висновки, що успішно діяти в екстремальних умовах можуть тільки психологічно підготовлені військовослужбовці. Основними психологічними аспектами успішності їх службово-бойової діяльності є: професійно-психологічна підготовка; особистісно-ділові якості фахівця, які відповідають вимогам професії; комплекс психологічних чинників, які впливають на якість виконання професійних обов'язків та їх професійний розвиток; психологічна готовність до дій в екстремальних умовах.

1. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України: методичні рекомендації. / Н. А. Агаєв, О. Г. Скрипкін, А. Б. Дейко, В. В. Поливанюк, О. В. Еверт. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с.
2. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Корня Л. В. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України: Методичний посібник. К.: ФОП Маслаков, 2019. 288 с.

О МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ПРИНЦИПАХ НАУЧНОЙ ПСИХОЛОГИИ

Окул И.

Принципы – это весьма интересная штука. Иногда они есть, а иногда их даже слишком много. Задавая вопрос «куда идём?», мы неизбежно больше утверждаем, чем спрашиваем, а именно: мы можем ходить, есть какие-то мы и есть какие-то вопросы, а кроме того существуют некие пространство и направления в нём.

Латинская мудрость, которую нередко приписывают Томасу Гоббсу, гласит, что «если бы геометрические аксиомы задевали интересы людей, они бы опровергались» [цит. по 1]. Поэтому приступая к делу, а особенно такому как наука, весьма полезно обнаружить, что ваши интересы и интересы ваших коллег пересекаются не до такой степени, что вы теперь не в силах найти хоть пару общих знаменателей.

Не секрет, что в науке собрались любители смотреть в завтрашний день. А что будет, если я сделаю так? А сяк? Каковы последствия моих действий? Пожалуй, основным из методологических принципов, а именно таких, которые руководят исследователем в процессе его непосредственной исследовательской работы, является принцип детерминизма. Каждый учёный убеждён, что у всего есть причина, а значит, существует возможность понять, почему после действия А наступает следствие Б. Шотландец Дэвид Юм весьма скептически посмотрел бы на такую наглость, но учёные – ребята не из робкого десятка. Они видали вещи похлеще, чем мужчины в юбках (Их килтом не испугаешь?).

И, конечно, каждый из нас любит получать на чёткий вопрос чёткий ответ. А потом мы просыпаемся и слушаем лекцию о том, что на результат Б влияет

фактор A1, A2, A3 и-и-и... этот список с каждым годом всё увеличивается. Принцип системности – это оторваться от игры в бильярд, выйти на улицу и идти домой против ветра, а ещё не падать, пока на тебя давит гравитация. Неслучайно в научной среде на постоянной основе проводится первенство «А кто больше?», в котором победа уходит той системе факторов, которая просто что-то предсказывает хоть на 1% лучше (которая в приложении к делу хоть на долю точнее?), чем другие. Любой каприз, лишь бы только не $p > 0,05$.

«А кто больше?» - очень любопытная игра, имеющая две лиги – вширь и вглубь. С лигой «вширь» мы уже знакомы, а лига «вглубь» собирается при поддержке принципа развития. «У людей заложено стремление к конкуренции. Такова человеческая природа», - скажет тебе кто-то. «Общественное бытие определяет сознание» [цит. по 2], - шепнёт тебе на ушко бородатый немецкий дядя. Исследуй детство, исследуй предков, исследуй (разберись, в конце концов), почему «твой сын не такой, как был вчера» (всё-таки «как» - это из песни Никулина в «Операции Ы») – нет ничего вечного под солнцем. Найди то самое вечное, а потом разочаруйся – наука весёлая штука, говорили они. (Найди то самое вечное, а потом разочаруйся, ведь наука – это весело и жизнеутверждающе?)

И наконец. Великий и ужасный. Принцип практики. Почему Карл Поппер под влиянием уже упомянутого шотландца рассказывает нам про какие-то верификации и фальсификации, а Людвиг Витгенштейн засовывает кочергу туда, откуда он её достал? Почему без экспериментального бокала нет надёжности вокала, а согласно расхожему афоризму утверждается, что «нет ничего практичнее хорошей теории»? И главное – почему у одного немецкого классика критерием истинности выступает эксперимент и промышленность, а у другого - общественная практика? Всё просто: если вы задумывались, почему в 21-м веке есть ещё место суеверию, то вот вам старый анекдот.

Сидит обезьяна на берегу реки и моет банановую кожуру. Подходит лев и спрашивает:

- Обезьяна, что делаешь?
- Дай гривну, скажу.

Постоял, подумал лев, но интерес не пропадает. Дает ей гривну, а обезьяна ему:

- Банановую кожуру мою.

Лев со злостью:

- Вот дура!
- Ну, дура не дура, а десятку в день имею.

Что поделать, истина всегда конкретна.

Пару тёплых слов хотелось бы сказать в память о принципе этичности.

Пользуясь случаем, хочется передать привет американскому психологу Филипу Зимбардо, пожелать успехов в жизни и хорошего настроения!

Переходим к эксклюзивно психологическим принципам. О них можно говорить вечно, но как всем известно, психология в кризисе – и это надолго. Надолго во многом для того, чтобы у каждого скучающего доктора наук была возможность написать об этом хотя бы 2-3 монографии. Говорят, что психология выйдет из кризиса только тогда, когда она просто станет не нужной. т.е. никогда.

Стоит, пожалуй, остановиться только на одном из принципов, объясняющем, почему психологическое исследование вообще возможно. Хитрые позитивисты сразу смекнули, что реальные ребята на интроспекцию денег не дадут, поэтому объявили, что сознания нет, лавочка эта липовая, давайте лучше поставим памятник Павлову и начнём на заднюю лапу с собачниками исследовать стимулы и реакции. И всё бы хорошо, но в 20-х годах XX века нос в нос фанатели по диалектике Леонтьев и Рубинштейн, а это значит только одно – за единство сознания и деятельности можно давать все 32 зуба. Благодаря этому мостику психологи, интересные ребята со всех сторон, имеют возможность и Поппера порадовать, и Вундта уважить.

В конце хотелось бы сказать, что несмотря на оптимистичность повествования, вопросы методологии – это не альпийские луга, а окутанная смрадом и опоясанная колючей проволокой линия фронта. За броскими и яркими идеями в любом случае стоят интересы тех или иных классов. Что бы не случилось, будь умницей и укажи в шапке работы информацию об источнике грантовых денег. И в минуты сомнения помни: истинно научная психология построена на принципах исторического материализма. Не теряйся, синтезируй противоречия – и всё будет хорошо.

-
1. Корнейко О. В. Ценностные ориентации современного предпринимательства в России. *Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз*. 2017. № 5 (53). // URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsennostnyie-orientatsii-sovremennogo-predprinimatelstva-v-rossii>
 2. Суханов В. Н. Анализ художественного образа: диалектические формы в теоретическом методе Л. С. Выготского. *Экономические и социально-гуманитарные исследования*. 2018. № 3 (19). // URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-hudozhestvennogo-obraza-dialekticheskie-formy-v-teoreticheskom-metode-l-s-vygotskogo>

ОСНОВНІ ТЕОРІЇ СПРИЙМАННЯ В ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Рабаджи К. С.

Людина приходячи в цей світ, одразу починає проходити такий процес як соціалізація. Нема людини – нема суспільства. І, аби дитина могла в повній мірі ввійти в світ, який її оточує, в цьому їй допомагає саме психіка. Психіка проявляє себе в різних станах: стійкий інтерес, творчий підйом, переконаність, сумнів, апатія, пригнічення; властивостях особистості: направленість, темперамент, характер, здатність; процесах: емоційно-вольових – почуття, воля; пізнавальних - відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, увага й мова. Кожний з цих процесів відіграє свою важливу роль у формуванні дитини.

Проблема сприймання відноситься до однієї з найважливіших задач у психології.

Молодший шкільний вік характеризується інтенсивним розвитком пізнавальної сфери дитини. Це пов'язано в першу чергу зі зміною ведучої діяльності – ігрова трансформується в навчальну.

Проблема розвитку сприймання дітей молодшого шкільного віку й в наш час продовжує бути актуальною. Адже, як би не змінювалося суспільство, що із ним би не відбувалося особливості дитячого розвитку завжди залишаються насущною темою для дослідження. Так як кожний учитель в своїй практиці стикається з різними питаннями, які відносяться до цієї теми, і має знаходити різноманітні підходи в роботі з будь-якою дитиною.

Розглянемо та проаналізуємо основні теорії сприймання в психолого-педагогічній літературі.

"Розглядаючи сприймання як один із основних процесів прояву психіки людини, можна сказати, що сприймання – це суб'єктивний образ предмета, явища чи процесу, безпосередньо впливає на аналізатор чи систему аналізаторів (використовуються також терміни "образ сприймання", "перцептивний образ")" [1, с. 75].

"Сприймання – це відображення в свідомості людини цілісних комплексів властивостей предметів і явищ об'єктивного світу при їх безпосередньому впливі в даний момент на органи чуття. У відмінності від відчуттів, у процесах сприймання формується образ цілісного предмета за допомогою відображення всієї сукупності його властивостей. Однак образ сприймання не зводиться до простої суми відчуттів, хоча й включає їх у свій склад." [2, с. 136]

"Як образ сприймання є безпосереднє відображення предмета (явища, процесу) в сукупності його властивостей, в його об'єктивній цілісності. Це відрізняє сприймання від відчуття, яке також є безпосереднім чуттєвим відображенням, але лише окремих властивостей предметів і явищ, які впливають на аналізатори.

При розгляді гносеологічних питань (у філософії) значення термінів "сприймання" й "відчуття" збігаються. Для психології вказана їх відмінність принципово важлива. В деяких напрямках психології, наприклад Гештальт-психології, сприймання розглядається як вихідна форма чуттєвого пізнання (й пізнання загалом), а відчуття – як абстракція, як результат "препарування" сприймання свідомістю. Однак більшість психологів розглядають відчуття як вихідну форму пізнання, а сприймання - як синтез відчуттів, який формується в процесі активного відображення об'єктивно існуючого цілісного предмету. В філогенезі перехід від відчуттів до сприймання був обумовлений переходом живих істот від життя в гомогенному, предметно неформленому середовищі для життя в середовищі, предметно оформленому (А.Н. Леонтьєв)" [1, с. 75].

"Загальна психологія, яка має справу з дорослою людиною, не може обійтися без знання того, як з'являються й розвиваються її психічні властивості. Багато закономірностей психіки дорослого взагалі не можливо зрозуміти, якщо не вивчити їх походження. Наприклад, зорове сприймання предметів і явищ відбувається дуже швидко, й сама людина зовсім не усвідомлює, що вона робить для того, аби побачити й визначити форму чи величину предмета. Виникає враження, що сприйняття – це просто миттєве "схоплювання" того, що знаходиться перед очима. Так і думала раніше велика кількість психологів. І тільки уважне вивчення розвитку зорового сприймання в дітей дозволило встановити, що сприймання – це складні дії, котрі в дорослого протікає в автоматизованій, "згорнутій" формі й тому не усвідомлюється ним." [3, с. 14].

"Завдяки переходу мислення на новий, більш високий рівень відбувається перебудова всіх останніх психічних процесів, пам'ять стає мислячою, а сприймання – думаючим." [4, с. 374].

"Вже в акті сприймання будь-який предмет набуває певне узагальнене значення, виступає в певному відношенні до інших предметів. Узагальненість являє собою вищий прояв усвідомленості людського сприймання. В акті сприймання проявляється взаємозв'язок сенсорної та розумової діяльності індивіда." [2, с. 136].

Таким чином, порівнюючи ці теорії виходить, що сприймання це результат роботи системи аналізаторів, які, наче, як "щупальцями" вивчають предмет чи явище.

Теорії мають відмінності, але, якщо провести паралель вони мають й багато спільного. По перше, це наукова база, дослідження проводилися й базувалися на численних клінічних, фізіологічних і генетичних фактах. По друге, численна перевірка отриманих даних, що давало можливість більш чіткого розуміння й розкриття поставленої проблеми. По третє, розгляд питання під різними кутами, тобто всебічний аналіз сприймання в тісному зв'язку з іншими психічними процесами.

Вчені, що вивчали поставлену проблему, зробили великий внесок у розвиток теорії сприймання, створивши вагоме підґрунтя до подальших наукових пошуків для своїх послідовників.

-
1. Большой психологический словарь / общ. ред. Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. Изд. 3-е. СПб.: Прайм-Еврознак, 2002. 635 с.
 2. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: информационно-методическое пособие. М.: ПОР, 2004. 276 с.
 3. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: учебник. 4-е изд., стер. М.: Академия, 1999. 456 с.
 4. Эльконин Д. Б. Детская психология: учебное пособие. 6-е вид., стер. М.: Академия, 2011. 384 с.

ИНФОРМАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА КАК ЭЛЕМЕНТ ОБЩЕЙ КУЛЬТУРЫ

Шабатура Е.

Постиндустриальное состояние человеческой цивилизации принято связывать с развитием информационного общества, уровень которого в решающей степени определяется количеством и качеством накопленной информации, ее свободой и доступностью. Возникновение информационного общества неразрывно связано с осознанием роли информации в общественном развитии, рассмотрением в широком социально-культурном контексте таких феноменов, как информационные ресурсы, новые информационные технологии, информатизация.

Особое значение в информационном обществе приобретает организация информационного образования и повышение информационной культуры личности. Существуют основания говорить о формировании новой информационной культуры, которая может стать элементом общей культуры человечества. К ней относят знания об информационной среде, законы функционирования, умение ориентироваться в информационных потоках. Информационная культура пока является показателем не общей, а больше профессиональной культуры. Понятие "информационная культура" характеризует одну из граней культуры, связанной с информационным аспектом жизни людей. Роль этого аспекта в информационном обществе постоянно растет.

В настоящее время существует множество определений информационной культуры. В широком смысле под информационной культурой понимают совокупность принципов и реальных механизмов, обеспечивающих позитивное взаимодействие этнических и национальных культур, их соединение в общий опыт человечества. В узком смысле – это оптимальные способы обращения со знаками, данными, информацией и представление их заинтересованному потребителю по решению теоретических и практических задач; механизмы совершенствования технических средств производства, хранения и передачи информации; развитие системы обучения, подготовки человека к эффективному использованию информационных средств и информации. История информационной культуры насчитывает тысячелетия. Точкой отсчета логично признать момент смены формального отношения к ситуации на содержательное, которое свойственное исключительно человеку.

Информационную культуру человечества в разное время потрясли информационные кризисы. Один из наиболее значительных количественных информационных кризисов привел к появлению письменности. Устные методики сохранения знания не обеспечивали полного сохранения растущих объемов информации и фиксации информации на материальном носителе, породило новый период информационной культуры – документальный.

Оперирование информацией стало легче, претерпел изменения образ мышления, но устные формы информационной культуры не только не утратили своего значения, но и обогатились системой взаимосвязей с письменными. Очередной информационный кризис закончился появлением компьютерных технологии, модифицированием носителей информации, а также автоматизацией информационных процессов. Современная информационная культура вобрала в себя все свои предыдущие формы и соединила их в единственное средство. Как особый аспект социальной жизни она выступает как предмет, средство и результат социальной активности, отражает характер и уровень практической деятельности людей. Это результат деятельности субъекта и процесс сохранения созданного, распространения и потребления объектов культуры [1].

Информационная культура в узком понимании определяется как состояние информационного наследства, которое выражено в информационно-технологических навыках (информационная грамотность), информационной сознания, мышлении, всех разновидностях информационной деятельности, уровне правового регулирования сферы информационных отношений. Формирование у современных людей нового качества (личной информационной культуры) должно быть основано не только на знании закономерностей информационных процессов в обществе, но и на понимании своей ответственности за обеспечение принципов информационной безопасности других членов общества. Именно поэтому в перспективной системе опережающего образования должно уделяться особое внимание проблемам

воспитания высокого гуманизма и нравственности. В современном информационном обществе формируется «новый человек», то есть меняется образ мышления человека, его взгляды на мир и трансформируется его культура. Таким образом информационное общество трансформирует картину мира человека. Информационная культура представляет собой совокупность механизмов и принципов, обеспечивающих благоприятное взаимодействие этнических и национальных культур, их сочетание с универсальным опытом человечества. При таком социокультурном понимании информационная культура может осознаваться как элемент общей культуры человечества, важнейшим средством воспроизведения мирового культурного сообщества, создание мирового информационного пространства.

Сегодняшняя информация такова, что имея большую ценность в данный момент, может уже завтра быть полностью обесцененной, поэтому своевременное получение информации повышает ее актуальность и практическую значимость.

1. Миронова В. В. Інформаційна культура як основа загальної культури людини. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://mdgukid.at.ua/publ/informacijna_kultura_jak_osnova_zagalnoj_i_kulturi_ljudini/1-1-0-68

2. Прудникова О. В. Інформаційна культура інформаційного суспільства: філософський вимір. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"* . Серія : Філософія. 2016. № 4. С. 44 - 53.

МУЗИЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬНИЙ РУХ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Сембрак А.

Довгий час фестивалі існували виключно як мистецьке явище і соціальне значення їх, відповідно, визначалося значенням даного виду мистецтва. Тільки у добу інформаційного суспільства стало можливим і необхідним вести мову про фестивалі як соціальне явище.

У сучасному розумінні фестиваль – мистецький захід чи цикл заходів, що відбуваються одноразово чи періодично, в певному місці чи регіоні, об'єднані спільною тематикою та відбуваються в особливо святковій атмосфері [3, с. 90]

Активізація фестивального руху в Україні почалася приблизно із здобуттям незалежності: «Київ Музик Фест», що пройшов у 1990 році, вперше

репрезентував українську музику як самостійне явище, вільне від ідеологічних настанов, а також відчинив двері композиторам української діаспори. Його концепцією (під девізом «Музика і Світ – Світ і Музика») стала презентація української музики у світовому контексті. В рамках фестивалю були започатковані творчі зустрічі, майстер-класи, круглі столи, лекції та семінари, що стали обов'язковими атрибутами у фестивальному житті. «Київ Музик Фест» – перший фестиваль в Україні, що створив власний прес-центр, на чолі з кандидатом мистецтвознавства Галиною Степанченко, яку пізніше змінила Ірина Сікорська. До складу прес-центру, за задумом В. Гандзюк І. Карабиця, увійшли музикознавці старшого й середнього покоління і творча молодь – студенти, аспіранти та молоді викладачі Київської консерваторії [1, с. 434].

Разом із Києвом як найбільшим культурним центром країни у фестивальному русі постали Львів (фестиваль сучасної музики «Контрасти»), Одеса (фестиваль «Два дні і дві ночі нової музики»), Харків («Харківські асамблеї») [2].

Здобуття незалежності сприяло розширенню міжнародних контактів та привнесенню закордонного досвіду проведення фестивалів до України. Разом з тим розширюється аудиторія фестивалів: окрім фестивалів класичної музики виникають розраховані на більш масову аудиторію – фестивалі-конкурси естрадного мистецтва («Червона рута», «Таврійські ігри», «Перлини сезону»). Вони розширюють свою тематику, включаючи в неї окрім музики конкурси молодих театрів, художників, журналістів-початківців, гумор і сатиру.

Характерно, що процеси відродження національних традицій почали пробиватися «знизу», створивши активний фестивальний молодіжний рух у регіонах. Виникли такі музичні фестивалі, як «Оберіг», «Жива вода», «Володимир», «Тарас Бульба», «Мельник», «Шлягер України», «Марія», пізніше «Молода Галичина», «На хвилях Свїтязя», концептуальним зерном яких стає створення української молодіжної музичної культури.

У 1996 році було започатковано перший у незалежній Україні джазовий фестиваль «Vinnytsia Jazz Fest». За роки існування фестиваль «виріс» до міжнародної широкомасштабної культурологічної акції і щорічно презентує слухачам кращі зразки світового джазового мистецтва. У подальшому виникли досить відомі джазові фестивалі («Флюгери Львова», Міжнародний джазовий фестиваль «Єдність», «Alfa Jazz Festival», «Jazz in Kiev»), на яких українські музиканти підтримують кращі світові джазові традиції, в тому числі у вокальному напрямку.

Перші фестивалі-конкурси естрадного мистецтва в Україні поступово стали пов'язуватись із шоу-бізнесом – комерційною діяльністю в галузі різних видів мистецтва. Такі його ознаки як масовість та популярність неухильно зростають із розширенням аудиторії фестивалю. Нерідко фестивалем називається масштабний концерт з участю популярних виконавців (наприклад, «Чайка» у Києві), що проходить раз у певний період. Останній час

ознаменувався зростанням на українському просторі літніх open-air фестивалів, які передбачають кількадедне проживання учасників на території, тим самим забезпечуючи максимальне включення їх у фестивальний простір («Підкамінь», «Форт-місія», «АртПоле»).

З початком незалежності в Україні оновилися концепції фестивалів. Головною ознакою стала орієнтація святкових дійств на фольклорну спадщину і поєднання різних видів мистецтва. За таких умов в Острозі з'явився етнофестиваль «Галас» [4, с. 135], у Миколаєві – «Дивограй», в Кіровограді – «Провесінь», в Кривому Розі – «Україна моя», в Білопіллі – «Веселі музики», в Ялті – «Дзвени, бандуро», в Рівному – «З народного джерела».

Щороку в Україні проводиться понад 50 різноманітних музичних фестивалів міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів, серед яких чільне місце посідають аматорські фольклорні фестивалі. Одним із яскравих прикладів є «Лемківська ватра» [5, с. 41].

Організатори фестивалів «Країна мрій», «Шешори», «Трипільське коло», «Червона рута» прагнуть пробудити живий інтерес до історичної спадщини, відродити та інтегрувати в сучасний світ різноманітні етнічні традиції, поєднуючи їх з елементами сучасних досягнень [3, с. 92]. Однак, фестивальний бум, який переживає сучасна Україна – явище не оригінальне в межах європейської культури.

На сучасному етапі розвитку нових технологій у суспільстві народжується нове сучасне мистецтво, що прагне до синтезу і використовує в самодрукуванні мультидисциплінарні підходи: музику, звук, пластику, режисуру, колір, слово, світло, потребує спеціальних професійних знань у всіх цих областях. Тому початок 2000-х років приніс українському музичному простору новий виток розвитку з появою вокальних телевізійних реаліті-шоу «Х-Фактор», «Фабрика зірок», «Народна зірка», створених на основі закордонних телевізійних проєктів. Ці шоу були покликані популяризувати вокально-естрадне мистецтво, даючи змогу будь-якій людині проявити свій талант.

В Україні є багато популярних фестивалів такого плану, що вже заробили міжнародний авторитет: «Імпульс Фест» (Харків), «Файне місто» (Тернопіль), «ЗАХІД –fest» (Львівська обл.), «СХІД-РОК» (Тростянець) та інші.

У сучасному культурному просторі кількість і різноманіття фестивалів-конкурсів постійно зростає, навіть з'являються міжнародні фестивальні організації, які займаються створенням та просуванням фестивальних проєктів: The British and International Federation of Festivals, FIDOF, ВГО «Європейська фестивально-концертна молодіжна ліга».

Отже, фестивальних рух із часу свого зародження в Україні і дотепер не припиняється, націлюючись на збереження та розвиток культурних надбань людства.

1. Гуркова О. Іван Кара биць – фундатор Міжнародного музичного

- фестивалю «Київ Музик Фесту». *Українське музикознавство: науково-методичний збірник*. Вип. 37. К., 2011. С. 432 - 436.
2. Новікова Л. Кінофестиваль «Молодість» як віддзеркалення генези національного кінопростору України. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно, телебачення ім. І. Карпенка-Карого*. 2011. Вип. 9. С. 121 - 132.
 3. Пискач А. А. Фестивальний рух у культурному житті України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: нефольклорні тенденції. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: збірник наукових праць*. Вип. 17. Рівне, 2011. 220 с.
 4. Скорода Ю. В. проектний менеджмент в контексті реалізації регіональних соціальних проєктів в Україні: специфіка та перспективи (з досвіду реалізації Фестивалю етнічної культури «Галас-2008» у Рівненській області). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Культура і соціальні комунікації*. 2010. Вип. 2. С. 132 - 138.
 5. Фабрика-Процька О. Збереження національних традицій на міжнародних фестивалях «Лемківська ватра». *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство*. Івано-Франківськ, 2009-2010. Вип. 17-18. С. 40 - 46.

НОНКОНФОРМІЗМ І ОДЕСЬКА ХУДОЖНЯ ШКОЛА

Панченко В.

Актуальність проблеми нонконформізму 1960-80-х років у сучасній культурі засвідчує відкриття музеїв нонконформістської культури, систематичне проведення виставок художників-нонконформістів в Україні, поява нової інформації в Інтернеті, нових сайтів, каталогів, дисертацій. Сьогодні є достатньо професійно відрефлектованого матеріалу, за допомогою якого, в контексті нових ідей, можна об'єктивно аналізувати явище нонконформізму, досліджувати його витoki, зокрема наявність традицій південноукраїнської школи живопису в творчості митців-нонконформістів Одеси в контексті культурологічних ідей ХХ століття.

Основними напрямками образотворчого мистецтва в Одесі 1960-80-х років були: 1) соцреалізм; 2) реалізм із традиціями південноукраїнської школи живопису (плєнер, імпресіонізм); 3) модерністський нонконформізм

(андерграунд). Виявляється певний дуалізм нонконформізму й конформізму, що в більший чи меншій мірі був притаманним одеситам: від активного, відкритого морально-естетичного бунтарства (О. Ануфрієв, В. Маринюк, С. Сичов, В. Стрельников, В. Хрущ, Л. Ястреб), до андерграунда, підпільного неофіційного мистецтва, «інших» митців, маловідомих широкій публіці (М. Новиков, В. Павлов, В. Сиренко), а також «тихого», «порубіжного» з офіційним мистецтвом (В. Басанець, Ю. Єгоров, М. Степанов). Якщо в 1950-х роках, коли найменші прояви модернізму офіційно не сприймалися, найбільш «відкритим» нонконформістом був О. Соколов, то з середини 1980-х років це стало більш поширеним у мистецькому колі явищем: з'явилися постконцептуалісти та трансавангардисти.

Серед провідних стилістичних особливостей одеського мистецького нонконформізму можна визначити: 1) національне підгрунтя – звернення до архетипів, прамови мистецтва; 2) «аура», атмосфера Одеси, наступність традиції південноукраїнської школи, система поглядів та ідейних засад розвитку культури Причорномор'я; 3) особливий південний колорит, що увібрав у себе сонячне світло й тепло, панування живих і насичених фарб, пріоритет палітри з теплими тонами; 4) традиції світового, російського, українського модернізму й авангарду. Свідомою і радикальною була в нонконформізмі відмова від натуралізму, мімесису (імітації), перехід до умовного зображення форми.

Творчість митців-нонконформістів Одеси, як частина загальнокультурного явища андерграунду, стала альтернативою офіційному ідеологічному мистецтву соцреалізму. Це було досить велике (за кількістю «нонконформістських» художників і широтою мистецьких акцій) і системне явище на відміну від Києва, Львова й інших міст України. Заслуга в тому, що митці частково заповнили нішу між авангардом і сучасним світовим мистецтвом. Одеський мистецький нонконформізм був налаштований на діалог із сучасною світовою культурою, не приймав вимушеної ізоляції, мав самостійний і оригінальний характер, був художньо-естетичним синтезом традицій. Він поєднав модерністські/авангардистські ідеї із продуктивним переосмисленням принципів класичної європейської та східної культур, народного українського мистецтва, південноукраїнської школи живопису та культури Причорномор'я.

1. Голубовский Е. Из истории одесского авангарда: «Заборная виставка». ИА «Вікна – Одеса»/ http://viknaodessa.od.ua/?zabornaya_vystavka
2. Дубовик Н. П. Феномен гри в одеському мистецтві другої половини ХХ століття. Культура народів Причорномор'я. 2011. № 202. С. 131 - 134.
3. Котова О. О. Нонконформізм в образотворчому мистецтві Одеси як явище культури 60-80-х років ХХ століття : автореферат дисертації ... канд. мистецтвознавства. К.: НМАУ, 2008. 20 с.
4. Котова О. О. Нонконформістський рух у світовому культурному контексті. *Вісник Харківської державної академії дизайну і*

мистецтв. 2014. № 1. С. 101 - 104.

5. Сауленко Л. Л. Вступ до культури ХХ століття: Стиглий нарис. Одеса: Астропринт, 2002. С. 26 - 33.

ЯПОНСЬКА АНІМАЦІЯ В УКРАЇНІ

Михайлова О.

Варто відзначити, що японська анімація у сучасному суспільстві іменується простим та усім зрозумілим «аніме» (від англійського: animation, що перекладається як анімація). Вперше така анімація з'явилася на екранах на початку двадцятого сторіччя, коли японські кінорежисери зацікавились європейськими техніками створення анімації. Найстарішою японською анімацією на даний момент вважається плівка на п'ятдесят кадрів, що дорівнює трьом секундам перегляду. Плівка була знайдена в місті Кіото, на ній хлопчик у матроському костюмі пише на дошці «katsudoushashin», повертається обличчям до аудиторії та віддає шану. [1, с. 4 - 5]

Від різноманіття європейської мультиплікації *аніме* відрізняється типовою та одноманітною мальованою анімацією. Вона майже завжди заснована на манзі (манга – різноманітність коміксу, не менш популярного в Японії), тому *аніме* виглядає як рухомий малюнок. Також важливо відзначити, що якщо європейська мультиплікація в першу чергу розрахована на дитячу аудиторію, то *аніме* набуло більшої популярності серед молоді та підлітків. Також на відміну від мультфільмів, сюжетний склад *аніме* має реалістичні деталі, навіть якщо у його основі фантастичний простір. [2, с. 60]

Посилаючись на твердження експерта японської культури Такамасі Сакураї, *аніме* отримало своє широке признание в світі через його нетрадиційний характер. У відповідях деяких з опитуваних підлітків, до цього знайомих з японською анімацією, *аніме* привертає їх увагу характерним сюжетом, не схожим ні з чим іншим. Тому що сюжет в *аніме* інтенсивний, з нетиповими поворотами та швидким, але логічним розвитком подій. Сюжет тримає напругу до останнього, періодично розбавляючи жартами та, однозначно, займає місце у серці юного глядача. [4, с. 27- 31]

Також популярність японської анімації зросла завдяки можливості використовувати онлайн-кінотеатри. Раніше відеокасети або DVD-диски з *аніме* не мали можливості так швидко передаватися з рук до рук, вони були популярні лише в межах Японії та окремих колах людей, які мали доступ до потрібних джерел. Зараз же набагато легше отримати доступ до різноманітного контенту,

та аніме не є виключення. Зараз японські анімаційні студії витрачають більше сил на виробництво та продаж на міжнародному рівні. [2, с. 95]

Одним з найпопулярніших аніме-проектів на даний момент є «Неймовірні пригоди Джо-Джо» від студії David Production, створений по мотивах однойменної манги Хірохіко Аракі, вперше опублікованої в 1987 році. Зараз манга нараховує 127 томів та становить собою другу найбільшу серію манги видавництва «Shuesha». [3, с. 42 - 43]

Аніме «Неймовірні пригоди Джо-Джо» відрізняється від своїх побратимів по жанру та в цілому виділяється в поп-культурі. Воно грає на контрастах, регулярно змінює місце та час дії та раз за разом підкидає споживачу щось нове, цілковито дивовижне. «Джо-Джо» знадобилося лише 9 серій по двадцять хвилин, щоб досягнути логічної розв'язки. Пригоди розгортаються навколо Джонатана Джостара та його нащадків, де кожний новий герой вносить в сюжет свої зміни. Візитна картка цього аніме в тому, що в кожній частині з приходом нового головного героя змінюється місце подій, умова дій та другорядні герої. [3, с. 44]

Критика українського суспільства на це аніме переважно позитивна. Людям подобається дивний дизайн, створений під тип манги Аракі, опрацювання незвичайного сюжету, не схожого ні з чим уже існуючим. Бойові дії виглядають брутально та вигідно, вони жорстокі та люті, але вкрай продумані. Герої ніколи не перемагають за рахунок грубої сили, потрібна виняткова кмітливість та хитрість, завдяки якій герої виплутуються із тяжких ситуацій.

На посилання до цього аніме можна з легкістю наткнутися в Інтернеті. Воно захопливе, веселе, подобається публіці своєю одночасною абсурдністю та драматизмом. Із опитуваних, не цікавившихся аніме у цілому, більшість чули про це аніме, навіть якщо не дивилися.

У минулому році в Києві пройшов фестиваль аніме та ігор «Комі-Кон 2019». В його програму включили історію створення «Джо-Джо» та виділили платформу, на котрій стояли стенди з атрибутикою аніме та актори, які були переодягнені у героїв та пародіювали їх характер.

В Одесі аніме в першу чергу демонструють в кінотеатрах «ІМАХ». Нещодавно показували стрічки «Дівчата і танки» та «Прикрась прощальний ранок квітами надії». На них не збираються повні кінозали, як це відбувається з фільмами студії «MARVEL» або іншими бестселерами, але знаходиться своя аудиторія.

У 2019 році в Одесі відбувся аніме-фестиваль, де підлітки та молодь переодягалися у речі, схожі з героями їх улюблених аніме чи манги. На таких фестивалях зазвичай обзаводяться новими знайомствами та розповідають один одному про свої інтереси. Компанійська атмосфера допомагає учасникам приємно провести час, а заздалегідь підготовлені сцени розважають глядачів.

У період з 25 жовтня по 13 листопада 2021 року у кросплатформному месенджері Telegram було проведено опитування молоді віком від 16 до 25 років. Були запропоновані такі питання:

1. Чи знайомі ви з таким поняттям як “аніме”?
2. Чи дивилися ви аніме раніше? Якщо так, то яке у вас залишилось враження?
3. Чи дивитесь ви аніме зараз? Як воно впливає на вас?

Результати опитування свідчать, що його учасники у своїй більшості прихильно відносяться до японської анімації. Деякі з них утверджують, що періодично дивилися аніме в більш ранньому віці; це залишило у них теплі спогади та інтерес переглянути його знов. Куди більша кількість респондентів не знайомилися з аніме у дитинстві, але з цікавістю дивиться його час від часу. Найменший відсоток опитуваних до аніме ставиться негативно. Таким чином, можна стверджувати, що до японської анімації учасники опитування відносяться переважно позитивно. Це в свою чергу сприяє поглибленню інтересу до японської культури в Україні в загалі.

1. Иванов Б. А. Введение в японскую анимацию. 2-е изд. М.: Фонд развития кинематографии, 2001. С. 4 - 5.

2. Катасонова Е. Л. Японцы в реальном и виртуальном мирах: Очерки современной японской массовой культуры. М.: Восточная литература РАН, 2012. 378 с.

3. Clements J., McCarthy H. The Anime Encyclopedia: A Guide to Japanese Animation Since 1917. Stone Bridge Press, 2001. P. 42 - 44.

4. MacWilliams M. W. Japanese Visual Culture : Explorations in the World of Manga and Anime. M. E. Sharpe, 2008. P. 27 - 31.

О РЕФОРМАХ СОЛОНА И СЕРВИЯ ТУЛЛИЯ

Галайда Б.

В историографической традиции Древней Греции и Рима имена Солон и Сервий Туллий – нарицательные, т.е. относящиеся к некому общему, а именно, их без скепсиса можно отнести к реформаторам.

Среди историков в большинстве существует консенсус относительно их существования. А вот касаясь происходивших и связанных с ними событий – согласны далеко не все. Например, в Греции и Риме люди, а позже и

историографы часто приписывали те или иные оказии видным деятелям, поэтому сами произведения Плутарха (Солон) и/или «Римские древности» Дионисия Галикарнасского (книга IV) стоит оценивать критически [2].

Пожалуй, следует опустить полулегендарные сказания о возможном царском происхождении обоих и генезиса их политического статуса (Солон – Кодриды, Сервий Туллий – Туллия), а сразу перейти к сопоставлению их реформ. Для начала стоит отметить, что представляли собой Афины и Рим. Тенденции VI столетия до н. э. явно свидетельствовали о кризисе пережитка первобытно - общинного уклада, а гражданами Рима и Афин могли быть немногие, в основном эвпатриды/ патриции, представлявшие собой власть, они же и несли основные повинности. Экспансионистская политика Рима значительно сказывалась на увеличении населения, т. н. плебеев. Дело в том, что они не входили в гражданскую общину и не имели политических прав, что могло способствовать восстаниям. В Афинах же были насущными вопросы о перераспределении земли и ликвидации долговой кабалы. И эвпатриды и геоморы считали необходимым запись законов, т. к. одни хотели закрепления за ними собственности, а другие – защиты. [1].

Социальная реформа Солона, как и Сервия Туллия, отвечала духу времени и способствовала ликвидации первобытно-общинного уклада. Сам Солон вводил имущественный ценз, который предполагал дифференциацию общества по размеру годового дохода, исчисляемого в сельскохозяйственных продуктах, а за единицу был взят 1 медимн ≈ 52 л масла (пентакосиомедимны – доход более 500 медимнов; гиппи – доход более 300 медимнов; зевгиты – доход более 200 медимнов; феты – доход менее 200 медимнов). Сервий Туллий вывел пять категорий граждан, где I класс занимали граждане с доходом около 100 тыс. ассов, а V – лица с доходом около 11 тыс. ассов. Остальные не входили в классы и назывались *proletarii* или *capitecensi*, они не принимали участия в уплате налогов и не участвовали в комициях, в отличие от фетов, которые могли принимать участие в экклесиях и гелиэях. Помимо этого, стоит отметить, что каждый класс, в зависимости от дохода, выдвигал определенное количество центурий (от лат. «сотня» – подразделение в войске, которое приобрело политический характер) и всего таких центурий было 193, а также каждая центурия равнялась одному голосу в центуриатных комициях. Около 90 голосов принадлежало всадникам (по Титу Ливию - 12 центурий) и I классу [3].

Кроме социальной реформы и греческий архонт и VI римский царь пытались урегулировать долговую дилемму. Так называемая “сисахвия” (бук. стряхивание бремени), т. е. снятие долговых камней, стоявших на участках должников, была проведена Солонем. В свою очередь, Сервию Туллию приписывают запрет держать должников в оковах, дарование гражданства вольноотпущенникам. Кстати в Греции подобное мероприятие было с метэками. [3].

В целом, хотелось бы отметить, что реформы Солона и Сервия Туллия несли в себе фундаментальный характер. В Греции Архаического периода преобразования способствовали созиданию политической системы, которая есть актуальной по сей день, – демократии. Рим получил организацию, которая позволила устояться ему как авторитетному государству. Главным сходством было предоставление прав непривилегированным слоям общества и значительная ликвидация пережитков первобытно-общинного строя, таких как передача прав по наследству, долговая кабала и т. п. Однако патрициев и эвпатридов это не устраивало, да и по мнению Т. Моммзена это не было значительным расширением прав плебеев, что в свою очередь оставляло существовавший конфликт и противопоставление нерешенными проблемами.

1. Історія європейської цивілізації. Рим./під ред.. Умберто Еко. Х.: Фоліо, 2014. 1101 с.
2. Плутарх. Сравнительные жизнеописания в 2 томах. Т. 1. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: Наука, 1994. С. 48 - 131.
3. Сервий Туллий. *Britannika*/ <https://www.britannica.com/biography/Servius-Tullius>.

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Вадовська К.

У наш час все більшого поширення набувають електронні видання: електронні версії друкованих видань, самостійні видання. Стали звичними у повсякденному житті терміни «електронне видання», «електронна публікація», «Інтернет-видання».

Як зазначає С. Зайцева: «На сучасному етапі розвитку видавничої справи громадськість занепокоєна конкуренцією друкованих видань з електронними. І більшість вважає, що останні незабаром охоплять 90% видавничого ринку. Проте, на нашу думку, книги лише трансформуються – цифровий формат є одним зі способів отримання інформації» [3, с. 11].

За твердженням, С. І. Гутирі, електронне видання у всесвітній мережі Internet – це галузь, яка постійно бурхливо розвивається та змінюється. Наразі електронне видання – це надширокий діапазон способів та засобів для створення повноцінного інформаційного продукту з багатьма можливостями [2].

У національному стандарті України ДСТУ 7157:2010 «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», подається визначення

електронного видання як електронного документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості та призначений для розповсюдження в незмінному вигляді [1].

Електронне середовище має очевидні значні переваги над паперовим, особливо це стосується продукування та обміну інформацією. Але тут також є певні проблеми: це й засилля інформаційного шуму, широкомасштабне піратство в мережі Інтернет, несумісність форматів електронних видань з електронними пристроями для їхнього читання, інколи, низький рівень ефективності сучасних технічних засобів захисту електронних видань від несанкціонованого доступу та копіювання, а також проблеми щодо ідентифікації електронних видань у цифровому середовищі [4, с. 137].

До того ж, електронні видання відрізняються від друкованих безпрецедентною швидкістю розповсюдження інформації, що в них міститься, тим самим активно витісняючи загальноприйняті паперові носії (книги, підручники, журнали, препринти тощо) як основні джерела інформації.

Найбільшими перевагами електронних видань є різноманітний вид подачі інформації та її вплив на різні органи чуттів.

Ілюстративний матеріал інтерактивного видання, значно розширює спектр можливостей сприйняття людиною. Таке зображення можна анімувати з метою підвищення конкурентоспроможності та збільшення інформативності. Інтерактивна ілюстрація надає можливість створення галерей із коментарями, що сприяє зручності в користуванні, містить більше інформації порівняно з текстовим, але займає менше місця на сторінці, ефективніше впливає на почуття людини. Швидкість сприйняття ілюстративної інформації вище, ніж текстового матеріалу.

Звуковий супровід також значним чином впливає на сприйняття та запам'ятовування людиною. Це авторський текст або ремарки, шумові ефекти, що ілюструють зазначені в тексті події, роблять їхній опис більш реалістичним.

Відеоматеріали, що відіграють допоміжну роль, сприяють наочності опису, кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу, можуть слугувати й основним джерелом інформації, а можуть виступати у ролі основного джерела інформації, яке в свою чергу активізує одразу два органи відчуттів – зоровий і слуховий.

Аудіосупровід та відеоматеріали можуть значно збагатити знання або покращити розуміння певної події, особливо, якщо використовуються в інтерактивному виданні, спрямованому на розвиток чи навчання читача. Також не менш важливим є факт економії часу, адже такі види комунікативного сприйняття інформації значно швидше впливають на надання потрібних знань користувачу. [5]

Сьогодні користувач витрачає лише кілька хвилин в мережі Інтернет на пошук і скачування необхідного видання. Доступність – ще одна із переваг електронного формату, що суттєво економить час і кошти читачів, проте

водночас створює певні проблеми для видавничого бізнесу. Також, до переваг електронних видань можна віднести зручність зберігання, адже усі електронні видання можна зберігати на одному пристрої, наприклад, в електронній бібліотеці.

Із значних недоліків електронних видань можна виділити проблему захисту авторського права: неможливість відрізнити піратську копію від оригіналу, проконтролювати поширення видання.

Суттєвою проблемою є «піратство» на вітчизняному ринку електронних видань. Від нього втрачають як видавництва, так і автори. Порушується їхнє право, поширюється плагіат, особливо привабливий для студентства. Електронні видання, за своєю сутністю, орієнтовані на зручне й швидке тиражування та трансляцію лініями зв'язку. Отже, кожна публікація, поза волею автора і видавця, вступає у самостійну взаємодію з безмежжям інших відомостей, і будь-який користувач має змогу на власний смак і розсуд комбінувати їх у ресурси найрізноманітнішого ступеня якості, призначені як для особистого, так і для громадського вжитку [3, с. 12].

Звичайно, читачеві вигідніше скачати книгу на «піратському» ресурсі, ніж придбати на сайті видавництва чи у друкованому варіанті. Але це крадіжка, праця автора, в кращому випадку, не оплачується, а в гіршому – переробляється, переписується і поширюється як плагіат. А захистити авторське право в мережі Інтернет вкрай складно, адже контент фактично не регулюється законом.

Серед інших недоліків електронної книги Н. М. Фіголь виділяє: пристрої для читання електронних книг більш чутливі до фізичного впливу (ламкі), ніж друковані книги; вартість електронної книги набагато більша, ніж однієї друкованої (проте тут варто враховувати, що на електронний пристрій можна закачати і прочитати величезну кількість книг) [6]. Крім того, у багатьох шедеврів світової класики немає електронних аналогів. До недоліків електронних книжок можна також зарахувати: потенційну несумісність з новим апаратним чи програмним забезпеченням; час роботи переносного пристрою від батареї обмежений; значні незручності при переведенні в електронний формат паперових видань зі значною кількістю ілюстрацій; необхідність періодичного технологічного вдосконалення форматів і типів файлів електронних книг; зменшується час живого спілкування; залежність від наявності телекомунікаційних каналів і стабільного електропостачання; підвищена стомлюваність при роботі з монітором, можлива шкода здоров'ю.

Отже, Інтернет в буквальному сенсі перевернув інформаційний світ з ніг на голову, створивши таким чином мільйони можливостей отримати потрібну інформацію в будь-який час і в будь-якому місці, де можна встановити зв'язок зі всесвітньою павутиною.

Зазначимо, що інтернет ресурси також дають можливість оновлювати всю важливу інформацію в будь-який час доби і при цьому користувач відразу може побачити новинки. Інтернет дає можливість накопичувати і зберігати

інформацію практично будь-якого обсягу. Отже, можна створювати «бездонні» архіви, в яких можна знайти величезну кількість корисної інформації.

На нашу думку, одним із недоліків можна назвати потребу у відносній «легкості» сторінки. Також недоліком є своєрідне обмеження у верстці самої сторінки. Друковані видання можна ділити, як потрібно, а у інтернет-видань є тільки вибір діагоналі монітора.

Водночас, електронне видання ніколи не замінить відчуття захоплення, тремтіння від стародруків та подарункових видань. Ми сподіваємося, що електронні і друковані видання досягнуть певної синергії у недалекому майбутньому, таким чином доповнюючи один одного.

-
1. ДСТУ 7157:2010. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості: Національний стандарт України. URL: http://normativ.ucoz.org/_ld/3/323_7157.pdf.
 2. Гутиря С. І. Електронні видання: процеси стандартизації і проблеми бібліографічного опису. / URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1469>.
 3. Зайцева С. Перспективи конкуренції української друкованої книги з електронною в інформаційному суспільстві. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 8. С. 11-13.
 4. Погореловська І. О. Електронні видання: ідентифікаційний аспект. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. №2. С. 136-141.
 5. Слюсаренко Д. Я. Інтерактивні видання: особливості реалізації та розповсюдження. *Молодий вчений*, 2017. №11. С. 764-768.
 6. Фіголь Н. М. Переваги та недоліки використання електронних навчальних видань. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2017. № 1. С. 291-298.

ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ PUBLIC RELATIONS У МЕРЕЖІ

Стасюк А.

У цей час процеси розвитку глобальних інформаційно-комунікаційних технологій дуже динамічні, а їхні можливості для суспільства і економіки поки лише починають масштабно використовуватися.

Для формування думки громадськості про організацію і створення її високої репутації фахівці в галузі PR використовують повідомлення і спеціальні події.

В Україні вивченням цього питання займалися такі науковці, як: Л.В. Балабанова, О.В. Сардак [1], В.Г. Королько, О.В. Некрасова [2], О.В. Курбан [3] та ін.

Умовами, що визначають дієвість PR-повідомлень, є: орієнтація на соціальні та психологічні особливості, які сприймає аудиторія, ясність, простота, стислість і переконливість тексту.

Складаючи PR-тексти, необхідно враховувати особливості груп громадськості, з якими працює організація. Іншими словами, щоб правильно підготувати повідомлення, потрібно поставити себе на місце тих, хто буде його отримувати.

PR-матеріали повинні містити інформацію, яка дає відповіді на конкретні питання, зачіпає потреби, інтереси громадськості, закликає її до певних дій.

У широкому сенсі – управління громадською думкою, вибудовування взаємин суспільства і державних органів або комерційних структур, в тому числі, для об'єктивного осмислення соціальних, політичних або економічних процесів [2, с. 43].

Для побудови відносин з цільовою аудиторією і підтримки її на високому рівні, використовуються різні інструменти PR. За групами ми можемо умовно розділити їх на такі: ЗМІ, мережа Інтернет, ділові заходи, соціальні та спеціальні заходи.

До найбільш поширених інструментів мережі Інтернет належать:

- Інтернет-сайт – служить гарним інструментом для зв'язків зі споживачами товарів і послуг компанії (публікація матеріалів на сайті для залучення уваги до фірми, продукції або ідеї; банерна реклама на сайті; організація онлайн-зустрічей і відео конференцій; форумів, чатів; конкурсів, вікторин, лотерей з призами, форма зворотного зв'язку). В умовах жорсткої конкуренції присутність бізнесу в Інтернеті позитивно впливає на імідж підприємства, просування товарів і послуг і збільшення прибутку.

- Проведення вебінарів (онлайн конференцій), онлайн інтерв'ю – проведення зустрічей в режимі реального часу. Використовується для інформування партнерів, підвищення впізнаваності, отримання зворотного зв'язку, генерації лідів.

- Прес-релізи – це найбільш ефективний інструмент PR (розміщення прес-релізів на поширених тематичних Інтернет-ресурсах дає великі результати – більшість людей вважають такі джерела інформації надійними).

- Статті: про компанії або продукції (послугах) або просто корисні і цікаві статті створюють і підтримують відносини з громадськістю.

- Блоги (мікроблоги) і соціальні мережі дозволяють встановлювати двосторонні зв'язки зі споживачами.

- Лендінг-сторінки – перетворюють користувачів в потенційних клієнтів.

- Контекстна і медійна реклама – інформування цільової аудиторії, формування іміджу, залучення клієнтів.

- «Вірусна» реклама в Інтернеті – масове інформування користувачів. Розповсюджувачами інформації є її одержувачі.

Також, варто звернути увагу на соціальні мережі. Протягом 60-х років ХХ століття соціальні мережі досліджували П. Едшош та А. Реньї. Вони розробили концепцію «малих світів», що передбачає наявність коротких шляхів між двома будь-якими вершинами [5, с. 56]. Серед найбільш популярних, які варто використовувати у репутаційному менеджменті для налагодження PR-діяльності компанії, можемо виділити такі:

- Facebook – промоція товарів, послуг, персоналій, корпоративних структур;

- LinkedIn – промоція бізнес-проектів та персоналій;

- Twitter – промоція персоналій та тематичних проектів;

- YouTube – промоція товарів, послуг, персоналій, корпоративних брендів;

- Instagram – промоція товарів, послуг, персоналій, брендів [3, с. 147-150].

Якщо користувачі Інтернету є частиною цільової аудиторії організації, то, безсумнівно, задіяння Інтернет-технологій поряд з традиційними засобами публік рилейшнз буде ефективнішим для досягнення поставлених перед компанією цілей. PR-діяльність у мережі Інтернет має бути комплексною: поєднуватися з загальною комунікаційною стратегією підприємства, підтримувати вихідні PR-ситуації, а також узгоджуватися з загальною PR-політикою компанії.

Таким чином, соціальні платформи та Інтернет-технології надають значно більш глобальні можливості для репутаційного менеджменту та PR-діяльності. Для того, щоб популяризувати діяльність компанії варто приділити увагу базовим ресурсам, які сприятимуть налаштуванню позитивного іміджу компанії та платформам, з якими можливо інтегрувати діяльність компанії.

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 468 с.

2. Королько В. Г., Некрасова О. В. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика: підручник для студентів вищих навчальних закладів, 3-тє вид., доповн. і переробл. К.: КМА, 2009. 831 с.

3. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях : навчальний посібник. К.: Кондор, 2014. 246 с.

4. Маркетинг: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ В. Руделіус та ін. Вид. 3-тє. К. : Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2009. 648 с.

5. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник/ За ред.

- Л. В. Балабанової. 3-тє вид., допов. і переробл. К.: Знання, 2004. 354 с.
6. Suster M. Social Networking: the past. *Tech Crunst*. Mode of access: <http://techcrunch.com/2010/12/03/social-networking-past>. Title from the screen.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ

Степаненко К., Шевченко Б. Г.

Молодь має велику соціальну та професійну перспективу, вона здатна швидше інших соціальних груп суспільства оволодіти новими знаннями, професіями і спеціальностями. Соціальний портрет молоді формується під впливом різноманітних суспільно-політичних, соціальних чинників.

Проблема формування її свідомості – одна із провідних на сучасному етапі. Вирішення багатьох проблем молоді залежить від факторів соціального життя. Йдеться про вибір професії, життєвого шляху, самовизначення професійну мобільність тощо.

Не менш актуальними є проблеми здоров'я, освіти молоді, спілкування її з дорослими і однолітками.

Для вивчення молодіжних проблем, потрібен глибокий системний аналіз стану молоді.

Українська молодь на сучасному етапі виступає своєрідним чинником для українського суспільства в суспільно-політичній свідомості й виступає найактивнішим соціальним суб'єктом в Україні.

Молодь являє собою відкриту соціальну систему, що включена в різноманітні взаємозв'язки та взаємодії, які існують в суспільстві. Найбільш характерні для неї функції: соціалізаційна, інноваційна.

За своїми соціально-політичними орієнтаціями сучасні молоді люди можуть бути схарактеризовані як продемократичні, чого не можна сказати про більшість дорослого населення [2]. Стан суспільства та його ставлення до молоді мають прямий та безпосередній зв'язок. Досвід минулого становить собою пересторогу для політичних діячів та урядовців. Молодь – це майбутнє країни, і для того, щоб достатнім чином досягти цього майбутнього, держава має розробити реалістичну і водночас збалансовану, виважену політику по відношенню до молодого покоління.

Державна молодіжна політика як система певних заходів щодо сприяння соціальному становленню і розвитку молоді повинна базуватись на глибокому, об'єктивному аналізі реального стану молоді [3].

Тому вирішення проблем обдарованості, творчості, інтелекту поступово переростає у послідовну державну політику, спрямовану на адекватне стимулювання творчої праці фахівців, захист таланту. Створення умов, які забезпечували б виявлення і розвиток обдарованих особистостей, реалізацію їх потенціальних можливостей, стає одним з пріоритетних соціальних і державних завдань.

На соціальне становлення молоді сьогодні найбільше впливає глобалізація як процес зміни форм спілкування: з одного боку, вплив інформаційного обміну за допомогою технічних засобів, транспорту і зв'язку, з іншого – соціально-політичні цінності в ареалі віртуального світу спілкування.

В умовах сучасних комунікаційних технологій, проблеми взаємодії спілкування і пізнання набувають нового значення. Вивчення проблеми співвідношення категорій пізнання і спілкування, пов'язано з формуванням ціннісних орієнтацій, розвитком духовного світу молодої людини, становленням її світогляду.

Студентські роки сучасної молоді – роки становлення та розвитку особистості. Процес навчання в університеті перетворює юнацьку всеосяжність в тверезу реальність життя, виховує з підлітка справжнього громадянина, успішного спеціаліста, формує індивіда, що в майбутньому складе міцний фундамент української держави.

Молодь – поняття не скільки вікове, скільки соціальне та історичне. Молодь – це суспільство – різноманітна, соціально-демографічна спільність, які притаманні специфічні, фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як реалізацію в самовираженні її внутрішніх сил і соціальних якостей. Молодь тому і є специфічною соціальною спільністю, що її суттєві оцінки і риси перебувають у стані формування і становлення. Досягнення молоддю соціальної суб'єктності, ступінь засвоєння суспільних відносин та інноваційної діяльності і є критеріями для оцінки молоді та проявами її головної соціальної якості [4].

-
1. Соціологія молоді: поняття і проблеми / Соціологія / Освіта.ua / URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30060/>
 2. Молодь як особлива соціальна група / Соціологія / Освіта.ua / URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29806/>
 3. Молодь як елемент соціальної структури: проблема інфантилізму / Науковий блог / Національний університет «Острозька академія» / URL: <https://naub.oa.edu.ua/2013/molod-yak-element-sotsialnoji-struktury-problema-infantylyzmu/>
 4. Соціологія: Підручник для вищої школи. Х: Фактор, 2006. 230 с.

РОЛЬ КОМІТЕТУ РЕГІОНІВ ЄС В ПРОЦЕСІ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Коротенко М., Чістякова І. М.

Аби вміти чітко оперувати інформацією і розглянути дане питання потрібно почати з термінів: Комітет регіонів - (фр.*Committee of the Regions (CoR)*) - консультативний орган ЄС, що висловлює думку місцевих і регіональних органів влади. Комітет регіонів створений згідно з Договором про ЄС, розпочав свою діяльність у 1944 року [1]. Створення зазначеного органу є проявом прагнення до побудови в рамках ЄС «Європи» на принципах демократії, децентралізації влади та субсидіарності. Можна з упевненістю сказати, що установи комітету регіонів стала одним зі стимулів поглиблення процесів централізації влади в багатьох європейських державах, про що свідчать численні дослідження конституціоналістів і політологів.

Комітет регіонів встановлює правила процедур тобто внутрішній регламент. Системи внутрішніх органів Комітету наступні: голова і Бюро комітету обираються на 2.5 роки, також постійно функціонує пленарне зібрання, конференція глав та комісії. В склад Комітету регіонів представники регіональних і місцевих колективів, які є володарями виборного мандату в рамках регіонального і місцевого колективу і несуть політичну відповідальність перед обраним зібранням. Загальна кількість членів Комітету регіонів не повинна перебільшувати 350 осіб. Члени Комітету регіонів (як і їх заступники) призначаються Радою ЄС кваліфікованою більшістю голосів на підставі представленого кожною державою-членом списку кандидатур на п'ять років. При здійсненні своїх обов'язків члени Комітету мають незалежність від держав-членів і зобов'язані здійснювати свої завдання тільки в загальних інтересах Союзу. Термін повноважень члена або заступника припиняється після їх відставки, закінчення виборчого мандата, на якому ґрунтується їх призначення в Комітет, або їх смерті. Наступник призначається Радою ЄС на решту строку повноважень, і заступники членів можуть бути призначені членами Комітету повторно, проте їм заборонено одночасно бути депутатами Європейського парламенту оскільки вони займають посади в регіональних і місцевих органах влади.

Важливо відзначити, що Комітет регіонів має право збиратись і приймати різні рекомендації та заключення за власною ініціативою («у всіх випадках, коли Комітет регіонів вважає це корисним»), які направляють Європейському Парламенту, Раді та Комісії. Флагманським заходом Комітету регіонів є Європейський саміт регіонів і міст, звичайно проводиться раз на два роки (винятком став 5-ий Європейський саміт регіонів і місто, який відбувся 22 - 23 березня 2012 року в Копенгагені). 7 - 8 березня 2014 року було організовано 6-ий саміт в Афінах, по завершенні якого Комітет прийняв Афінську декларацію, в

якій висловлюється семиступінчастий план реформи для Європи. У Декларації йдеться про те, що ЄС повинен перезміни третину своїх підходів і змінити свій напрямок, якщо він хоче зберегти свою обіцянку створити «розумну, стійку і всеосяжну економіку» до 2020 року.

Таким чином, ми бачимо, що Комітет повністю сформувався як незалежний орган, який має свою позицію з ключових питань розвитку ЄС, не кажучи вже про розвиток регіонів.

1. “Біла книга” Асамблеї Європейських регіонів по міжкультурному діалогу, 2009 р./ URL: <https://shag.com.ua/kniga-z-mijkuleturnogo-dialogu-jiti-razom-u-rivnosti-j-gidnost.html>

ВИДИ МІГРАЦІЇ В КРАЇНИ ЄВРОСОЮЗУ

Юнко І., Бабіна В. О.

Міграція впливає на динаміку чисельності населення, змінює його демографічні характеристики, національний і релігійний склад. Вона є потужним двигуном наслідків економічних, політичних та соціальних змін. Європа, де багато років справлялися з міграційними потоками біженців, сьогодні зіткнулася з міграційною кризою [3, с. 11]. Вона прийняла на себе основний удар, так за 9 місяців 2015 року прибуло від 1 до 1,8 мільйонів біженців і не легальних мігрантів, що створило велику кризу.

Сьогодні до основних видів міграції, яка спостерігається в усьому світі можна віднести: економічну, трудову, етнічну, нелегальну, вимушену міграцію.

Економічна міграція - це міграція яка має ціль здобування освіти, такого роду міграція має обмежений по часу період, коли навчальний заклад тієї чи іншої країни запрошує до себе на навчання громадян іншої країни. Як правило, ціллю такої міграції є отримання знання та нового досвіду. Отримання вищої освіти у країнах Євросоюзу вважається гарним стартом для майбутнього кар'єрного росту. У розглядаємому типі міграції виділяють два підтипи, а саме: міграція на навчання та міграція стажування. Цікаво що лише у Польщу у 2016-2017 роках прибуло 65 тис. іноземних студентів, 53% з них громадяни України. Країни ЄС дозволяють отримуючи освіту, працювати до 20 годин у тиждень. По закінченню навчання студент має право укласти контракт та стати трудовим мігрантом [1].

Переміщення: професіоналів, технічних і керівних робітників, ділових людей, як правило, немає перешкод. По необхідності, багато країн Європи,

навмисно привертає до себе мігрантів у окремі галузі економіки. Міграція робочої сили дозволяє країнам ЄС розвиватися в періоді економічного зростання з найменшими затратами. Відбувається переміщення трудових ресурсів і їх розповсюдження між усіма галузями виробництва.

Міграція з метою простого працевлаштування. По деяким даним, сьогодні у Європі знаходиться 5 частина всіх мігрантів планети. Число таких мігрантів виросло з 1 млн - 2004р до 2,9 млн. у 2012р і до 3,9 млн. прогнозується до початку 2021.

Польща закриває очі на нелегальних працівників з України, при цьому не бажає приймати таких з інших країн.

Сезонна міграція зараз є типовим явищем для країн ЄС. Наприклад у Польщі близько мільйона Українців.

Міграція пов'язана з міжнародним туризмом доволі розповсюджена. Так у 2016 році тільки до Іспанії прибуло 454 млн., туристів. На другому місці Франція, з числом туристів 395 млн. У 2017 лідером була Іспанія. Цей вид міграції стимулює економіку приймаючої країни.

Етнічна міграція. Етнічність є основним капіталом, якій використовується в міграції як більш простий спосіб доступу у ту чи іншу країну, через етнічну належність. Головним направленням етнічної діяльності є: збереження культури та ідентичності, міжкультурний діалог, освіта та участь в управлінні.

Нелегальні міграції це переміщення людей, яке проходить с порушенням законодавства тієї чи іншої країни з питання в'їзду, перебування та виїзду. Вона буває незаконною та міграцією, як частина організованої злочинності. У 2019 році у ЄС прибуло близько 125 тис. нелегальних мігрантів, це менше 10% від пікового 2015 року. Коли кордон незаконно переткнули 1,8 млн. чол. (дані агентства FRONTEX). У травні, погранична служба зафіксувала майже 4300 нелегального перетинання кордону ЄС. Особливою популярністю користувалися маршрути через Туреччину та Грецію. Це зауважуючи наявність пандемії на коронавірус [3, с. 2]. До цього, лише у Грецію прибувала по 160000 нелегальних мігрантів за пів року. У зв'язку з цим, країни вимушені створювати більш жорстке законодавство.

Вимушена міграція була загострена ще у 1919 - 1920 роках після Жовтневої революції. Більш мільйона людей тікало у країни Європи. До вимушених належать: біженці; особи, що просять притулку; іноземці, які отримали статус захисту; інші. Сама сильна криза у ЄС була у 2015 році.

Зараз, самий поширений спосіб-це одруження з громадянином ЄС.

Дослідження міграційних процесів що відбуваються у ЄС призводить до висновку, про необхідність вироблення індивідуальних підходів до вирішення питань міграції. Тільки застосування в комплексі всіх важливих заходів, дозволить подолати Європейську міграційну кризу [1].

1. Ананидзе Ф. Р., Квачахия Р. Г. Види миграции в странах Европейского союза. Евразийский юридический журнал. 2018. № 12 (127). С. 48 - 53.
2. Когалов Ю. Frontex: Поток нелегальных мигрантов в ЕС снижается. 12.01.2020 / <https://rg.ru/2020/01/12/frontex-potok-nelegalnyh-migrantov-v-es-snizhaetsia.html>
3. Статистика міжнародної міграції. Практическое руководство для стран Восточной Европы и Центральной Азии. Женева: ООН, 2011. 104 с.

ПЕРЕГОВОРИ ЯК ЗАСІБ МІЖНАРОДНОГО СПІЛКУВАННЯ

Чебан Е., Кривдіна І. Б.

Міжнародні переговори - одна з широко використовуваних форм контактів між представниками різних держав з метою вирішення питань, що становлять взаємний інтерес, урегулювання суперечностей при виникненні конфліктів, розвитку співробітництва у різноманітних сферах, вироблення спільних дій та заходів, укладення міжнародних договорів, обміну думками тощо [1, с. 250].

Переговори можна розглядати як науку і мистецтво досягнення угод в процесі комунікацій.

Якщо говорити про міжнародних переговорах як про мистецтво, не можна не помітити, що це в першу чергу мистецтво можливого: воно балансує на тонкій грані між "переконати" і "перемогти", що завжди пов'язане з певним ризиком. Переговори - форма ризикової діяльності, в ході якої учасники оскаржують один у одного можливість визначати характер майбутніх ділових угод. Вирішальним тут є принцип невизначеності, відбитий в понятті ризику, а мистецтво досвідченого парламентаря полягає в тому, щоб максимально зменшити цей ризик.

Розглядаючи міжнародні переговори як мистецтво компромісу, важливо звернути увагу на прийоми тонкого лавірування і маневру, на мистецтво толерантності (терпимості), що особливо важливо при кроскультурних комунікацій. Кожному учаснику переговорів необхідні тонка інтуїція і висока майстерність, знання особливостей культурних традицій партнерів по переговорах, щоб втілити задумані ідеї в життя.

Якщо ж підійти до міжнародних переговорів з позицій науки, то необхідно насамперед відокремити цю форму ділових комунікацій від інших взаємодій у сфері політики і бізнесу. Переговори відрізняє виражений процесуальний аспект. Переговори як процес являють собою цілісну єдність змісту (предмет переговорів), процесу спілкування і певних процесуальних процедур, незважаючи на відмінності національних культур їх учасників [3].

Залежно від цілей, характеру, кількості учасників, рівня представництва й деяких інших факторів обирається форма переговорів. Формами міждержавних переговорів є *конференції, саміти, сесії, наради, зустрічі на різних рівнях* і т.д.

Залежно від рівня представництва можна виділити політичні й дипломатичні переговори. *Політичні* переговори ведуться на вищому (саміти) і високому рівні - між главами держав і урядів, міністрами закордонних справ, їхні учасники мають право самостійно приймати рішення, що не розходиться з національними інтересами країни. *Дипломатичні* переговори проводяться на рівні представників, спеціальних експертів держав-учасників, які зв'язані більш-менш жорсткими інструкціями й не вправі самостійно приймати остаточні рішення.

У відповідності зі специфікою обговорюваної проблеми можна говорити про переговори з *економічних, військово-політичних, екологічних, гуманітарних* і інших питань.

Залежно від числа учасників переговори бувають *двосторонні* й *багатосторонні*. Останні більше складні в плані підготовки, процедури й тактики ведення.

Виділяють також *прямі* й *непрямі* (через посередників), *разові* й *поновлювані* переговори. На разових переговорах приймається остаточне рішення, що вичерпує порядок денний. Регулярно працюючі ("поновлювані") переговори мають стабільний порядок денний і характеризуються наступністю в обговоренні питань, що передбачає можливість повернення до їхнього рішення.

Структура переговорів включає дві стадії: підготовчу й переговорну. Іноді виділяється ще стадія реалізації домовленостей. На *підготовчій стадії* розглядаються організаційні питання, а також визначається мета, завдання, інтереси, які учасник зв'язує з переговорним процесом. На *стадії ведення переговорів* ставляться процедурні питання, уточнюються позиції, вносяться пропозиції, ведуться дискусії, визначаються зони компромісу й рамки майбутньої угоди, редагуються й приймаються підсумкові документи. *Стадія реалізації домовленостей* припускає взаємний контроль цього процесу.

Основна функція переговорів - вирішення конфліктів, спірних питань шляхом їхнього обговорення й ухвалення спільного рішення. Важливою й невід'ємною функцією практично всіх переговорів сучасності є *формування суспільної думки*. Всі переговори виконують і *інформаційно-комунікативну функцію*, тому що учасники розраховують на одержання додаткової інформації з різних проблем, у тому числі й тих, які не мають безпосереднього відношення

до обговорюваної проблеми, але проясняють позицію партнерів. Крім того, переговори можуть виконувати такі функції, як *координація дій на міжнародній арені, відволікання уваги партнера від рішення інших проблем* [2].

Всі розглянуті функції найчастіше реалізуються в ході переговорного процесу одночасно.

Таким чином, переговори відіграють важливу роль у суспільному житті, вони є важливим та невід'ємним засобом міжнародного спілкування, що має свою специфіку та вимоги до процедури проведення. По суті, тільки за допомогою переговорів можливо мирним шляхом вирішити нагальні проблеми міжнародних відносин сучасності.

-
1. Грін О. О. Словник міжнародно-правових термінів. Ужгород: ПП Данило С. І., 2010. 500 с.
 2. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародний протокол та етикет» / URL: <https://studfile.net/preview/7176786/page:12/>
 3. Короткий курс лекцій з дисципліни «Міжнародні переговори в бізнесі та політиці»/ URL:https://studme.com.ua/121910105897/politologiya/teoriya_mezhdunarodnyh_peregovorov.htm

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Животенков Н., Білоусов О. С.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини у сфері вільної торгівлі є Угода про асоціацію між Україною та ЄС [1].

Набуття чинності угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі як невід'ємної частини угоди про асоціацію з ЄС стало найбільш масштабним інтеграційним проектом в новітній історії України.

Особливо важливим у цьому контексті є економічне співробітництво між Україною та Європейським Союзом, що передбачає функціонування глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі, взаємовідкриття ринків, регуляторне та інституційне наближення України до економічних стандартів ЄС, реалізацію економічної складової Угоди про асоціацію.

Аналіз сучасного стану правового регулювання економічного співробітництва між Україною та ЄС, показав, що вони створюють можливості

для: формування адекватного правового простору для забезпечення діяльності суб'єктів економічної співпраці шляхом наближення законодавства України до законодавства ЄС і внесення відповідних змін в національне законодавство; удосконалення митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів; покращення умов експорту української продукції у зв'язку з отриманням цінової переваги за рахунок скасування ввізного мита, впровадження регламентів та стандартів ЄС; підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції у зв'язку із впровадженням нових стандартів та зростання обсягів їх продажу; зменшення нетарифних обмежень у сфері санітарних та фітосанітарних заходів; розширення номенклатури товарів та послуг на внутрішньому ринку, забезпечення їх якості та безпеки відповідно до європейських стандартів.

При чому правотворчий постійно триває, так з метою адаптації технічного регулювання до вимог ЄС було прийнято закони «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про стандартизацію» [2, 4].

Дані закони передбачають створення єдиного недержавного органу з питань стандартизації, забезпечення збалансованого представництва зацікавлених сторін у керівній раді даного органу, встановлюють принцип добровільності використання національних стандартів, вільний доступ до текстів стандартів, забезпечення ідентичності українських стандартів європейським, гармонізацію законодавчих актів у повному обсязі з документами Міжнародної організації законодавчої метрології, актами законодавства Європейського союзу з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології, створення державної метрологічної інспекції, запровадження адміністративної відповідальності за порушення перевірки засобів вимірювальної техніки та виконання вимірювань.

Важливим змістом цих законів стало те, що в Україні можна працювати за будь-якими стандартами та навіть розробляти власні. Єдине що залишиться обов'язковим для всіх – це дотримання базових вимог безпеки продукції. Для повного завершення реформування системи технічного регулювання в Україні було прийнято закон «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [5].

У 2017 р. Україна набула нового статусу організації-компаньйона (CSB) зі стандартизації в Європейському комітеті зі стандартизації (CEN) та Європейському комітеті зі стандартизації в галузі електротехніки (CENELEC), а також підписала Меморандум про взаєморозуміння між Національним органом стандартизації та Європейським інститутом телекомунікаційних стандартів ETSI (2018 р.), що надасть можливість прискорити наближення української системи стандартизації до європейської моделі.

Іншим напрямом узгодження правових засад економічного співробітництва стало встановлення оцінки відповідності товарів і ринкового нагляду.

Разом з тим, на основі аналізу правової бази економічного співробітництва між Україною та ЄС можна зробити висновок, що національні стандарти потребують подальшого удосконалення, узгодження, приведення законодавства України до норм та стандартів Європейського Союзу і створення таким чином нової правової бази співробітництва, яка зорієнтована на адаптацію законодавства в сегментах економічного ассуіс.

Подальшими шляхи удосконалення формування поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС у сфері митного регулювання є зміна ідеології митного контролю та перехід до процедури пост-митного аудиту. А саме необхідно запровадити прозору систему оцінки ефективності пост-аудиту суб'єктів господарювання за результатами роботи якої здійснювати постійне оновлення критеріїв ризикованості операцій та/або підприємств з метою контролю заявленої митної вартості забезпечити функціонування системи взаємовідносин між органом доходів і зборів та декларантом, в якій весь обмін інформацією буде здійснюватися в електронній формі. Це вбачається можливим здійснити шляхом внесення відповідних змін в програмне забезпечення Державної податкової служби України.

Забезпечити поступове перенесення контролю митної вартості зі стадії митного оформлення на пост аудит, крім випадків, коли орган доходів і зборів буде мати обґрунтовані сумніви (згідно відповідних критеріїв ризиків) щодо можливості стягнення відповідних сум нарахувань в майбутньому.

Наприклад, щодо суб'єктів господарювання, створених незадовго до митного оформлення, в яких змінилося керівництво/учасники, або наявна інформація щодо притягнення до кримінальної та/або адміністративної відповідальності осіб, пов'язаних з відповідною компанією тощо, – доцільним є використання ризик орієнтованої системи, що базується на бально – рейтинговому методі.

Відповідне перенесення контролю вбачається доцільним визначити спочатку на рівні методичних рекомендацій (листів) Державної фіскальної служби та/або Міністерства фінансів України з наступним закріпленням на рівні Митного кодексу України.

-
1. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України «від 25 жовтня 2017 р. №110 . URL:<https://zakon.rada.gov.ua/go/1106-2017-p>
 2. Про метрологію та метрологічну діяльність: Закон України від 5 червня 2014 р. №1314- VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
 3. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України 12 вересня 2019 року № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-20>

4. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 р. №1315- VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 р. №124- VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

СТРИМКИЙ РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СУЧАСНА КОМП'ЮТЕРНА ЗЛОЧИННІСТЬ

Науменко Н., Кудлай І. В.

Сучасний етап розвитку суспільства багато в чому характеризується зростаючою роллю інформаційної сфери, що представляє собою сукупність інформації, інформаційних інфраструктур, суб'єктів, що здійснюють збір, формування, поширення і використання інформації, та інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційна сфера має значний вплив на розвиток міждержавних відносин і сприяє інтеграції держав у загальний інформаційний простір.

Сьогодні комп'ютерна інформація являє собою високотехнологічне середовище масової комунікації, яка зумовлює вироблення специфічних методів і засобів по її захисту. Відсутність єдиної правової політики в діяльності міжнародних організацій і всього міжнародного співтовариства з уніфікації та регламентації правових основ у сфері захисту комп'ютерної інформації призвело до того, що не тільки національна, а й міжнародна безпека знаходяться під загрозою у зв'язку з розвитком комп'ютерної злочинності, що не має державних кордонів.

Визнаючи провідну роль інформаційних і телекомунікаційних технологій, варто звернути увагу і на зростаючу останнім часом комп'ютеризацію різних видів діяльності. Використання комп'ютерів дозволяє з одного боку підвищити ефективність і продуктивність будь-яких видів діяльності, а з іншого носить і негативний відбиток, пов'язаний з вторгненням в кіберпростір хакерів, створенням шкідливих комп'ютерних програм, вчиненням кримінальних злочинів за допомогою або щодо комп'ютерної інформації.

Таким чином, технологічна революція не тільки сприяла розвитку економіки, торгівлі, комунікацій, забезпеченню ефективного інформаційного обміну, а й надала унікальній інструментарій особам, схильним до скоєння злочинів. Особливу занепокоєність викликає збільшення кількості злочинів у

сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), комп'ютерних систем та мереж, як в світі, так і в Україні, оскільки такі злочини не лише гальмують позитивні тенденції розвитку, а й завдають шкоди суспільству, державі, суб'єктам інформаційних відносин в усіх сферах господарювання та окремим громадянам. Сьогодні професія програміста перестала бути чимось унікальним, а розвиток супутникового зв'язку, засобів оптоволоконних комунікацій, локальних і глобальних комп'ютерних мереж зумовило зростання числа комп'ютерних злочинів і осіб, які їх здійснюють. Чим інтенсивніше зростання комп'ютеризації, тим більш реальним стає зростання злочинності, пов'язаної з новими технологіями.

Цілком очевидно, що стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та міжнародних комп'ютерних мереж як невід'ємної частини сучасної міжнародної дійсності створив передумови, які в чималому ступені полегшують вчинення злочинних діянь з використанням інформаційних технологій як всередині будь-якої країни, так і на міжнародному рівні. Зазначені зловживання, укупі з використанням персональних комп'ютерів, розширили арсенал комп'ютерних злочинів.

Нестійкість глобальних інформаційних інфраструктур внаслідок незахищеності від комп'ютерних вірусів, які поширюються з феноменальною швидкістю і періодично вражають досить великі сегменти інформаційного простору, також завдає шкоди не тільки окремим користувачам і виробникам комп'ютерної інформації, але і всій світовій спільноті.

Сучасна комп'ютерна злочинність завдає шкоди різним сторонам суспільних відносин. Так, об'єктом даної злочинності може виступати ціле коло охоронюваних державою суспільних відносин у сферах національної та громадської безпеки, економіки, інформатики, конституційних прав і свобод людини і громадянина, суспільної моральності та інших.

Комп'ютерні злочини, і злочини пов'язані з використанням комп'ютерів, являють собою явище міжнародного масштабу, що вимагає прийняття рішень на міжнародному рівні. Щоб знайти такі рішення, міжнародному співтовариству слід ретельно проаналізувати ті засоби зміцнення міжнародного співробітництва, якими воно має в даний час. Йому також слід спробувати поглибити свої пізнання і розуміння різних проявів цього феномена, проблем, породжуваних цими проявами, і можливих, і бажаних шляхів попередження цього явища і боротьби з ним.

Цілком очевидно, що у зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційно-телекомунікаційної технологій, кількість скоєних злочинів з використанням комп'ютерів в наступні роки буде тільки збільшуватися, завдаючи значної шкоди не тільки окремим державам, але і всьому світовому співтовариству. Звичайно ж, важко уявити і те, що протягом найближчого десятиліття зростання таких злочинів буде продовжуватися, не зустрічаючи посилення протидії з боку правоохоронних органів.

Принципово важливо підкреслити, що вирішення проблеми пов'язаної із захистом комп'ютерної інформації неможливо без проведення грамотної і системної державної політики в цій галузі. Втручання держави має бути зосереджено на створенні спеціального механізму захисту комп'ютерної інформації шляхом розробки нового законодавства, що враховує накопичений негативний і позитивний досвід у цій сфері діяльності. Під приводом вдосконалення захисту інформаційних прав громадян при цьому не повинні вживатися заходи, невинувато обмежують свободу діяльності суб'єктів і свободу реалізації належних їм конституційних прав. В іншому випадку може виникнути небезпечна ситуація, коли "масштабні завдання правоохоронної системи, зрештою, можуть бути піддані нівелюванню і принижені до рівня, адекватного наявним мізерним правовим засобам".

На даний момент нагально необхідним є створення єдиного ефективного міжнародного механізму протидії цьому виду злочинності. Потрібно вдосконалити систему взаємозв'язку та взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними органами інших держав, для вирішення проблем, які виникають на практиці при розслідуванні та попередженні кіберзлочинності. Важливим кроком - є залучення до цього процесу відповідних фахівців у сфері інформаційних технологій, наприклад, залучати професійних хакерів до підрозділів по розслідуванню кіберзлочинів для реалізації своїх функцій. Також потрібна підготовка висококваліфікованих працівників для національних підрозділів по боротьбі з кіберзлочинністю, а саме підготовка ІТ-спеціалістів широкого профілю – інженер-програмістів, системних адміністраторів, спеціалістів служб технічної підтримки, аналітиків комп'ютерного банку, аналітиків з комп'ютерних систем тощо. Грамотне і розумне поєднання міжнародно-правових і внутрішньо-державних засобів у підсумку має сприяти якщо не повному усуненню порушень у сфері захисту комп'ютерної інформації, то хоча б частковому їх усуненню.

1. Конвенція про кіберзлочинність: від 23.11.2001 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575
2. Амелін О. Визначення кіберзлочинів у національному законодавстві. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 1–10.
3. Гуцалюк М. Проблеми організаційно-правового забезпечення захисту інформаційних систем в Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bezpeka.com/ru/lib/spec/law/legal-protection-informationsystems-Internet.html>
4. Європіна І. В. Види протиправних діянь у сфері новітніх інформаційних технологій. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. № 3 (19). С. 129–136.

5. Петриченко О. Проблеми вдосконалення кримінального законодавства в сфері комп'ютерних технологій // Центр исследования компьютерной преступности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.crime-research.ru/library/Oleg03.html>
6. Пилипчук В. Г., Дзьобань О. П. Теоретичні та державно-правові аспекти протидії інформаційному тероризму в умовах глобалізації. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 4 (21). С. 12–17.

ПРАВО НА ЩОРІЧНУ ВІДПУСТКУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (ЗА ОЦІНКАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ)

Миргородська О., Мойсеєва Т. М.

Курс України на євроінтеграцію вимагає приведення національного законодавства (в тому числі – трудового), у відповідність до міжнародно-правових норм і стандартів, що актуалізує проблему вивчення зарубіжного досвіду правового регулювання трудових відносин взагалі і часу відпочинку, зокрема.

Означена тема не залишилася поза увагою вітчизняних дослідників. Розглянемо основні аспекти міжнародного досвіду реалізації права на щорічну відпустку (не торкаючись питання відпусток для окремих категорій працівників та спеціальних відпусток).

1. Міжнародні стандарти права на щорічну відпустку. Автори, досліджених нами робіт, наголошують на тому, що у питаннях регламентування щорічних відпусток, держави орієнтуються на мінімальні стандарти гарантій права працівників на відпочинок, визначені у низці міжнародних актів. Так, право на відпочинок, включаючи право на оплачувану відпустку, закріплене у ст. 24 Загальної декларації прав людини (прийнята ООН 10 грудня 1948 р.), у ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (прийнятий ООН 16 грудня 1966 р.); Європейській соціальній хартії, прийнятій Радою Європи 18 жовтня 1961 р. в Турині (ст. 2 визначала тривалість оплачуваної щорічної відпустки не менше двох тижнів); Директивах Європейського парламенту і ради ЄС (приміром, Директива Європарламенту і Ради 2003/88 ЄС «Про деякі аспекти організації робочого часу» від 4 листопада 2003 року запроваджує низку гарантій щодо часу відпочинку та визначає певні вимоги до

встановлення мінімальних періодів щоденного, щотижневого відпочинку і щорічної відпустки).

Важливим джерелом міжнародних норм про відпустки є акти Міжнародної організації праці (МОП), серед яких варто назвати: Конвенцію МОП № 52 «Про щорічні оплачувані відпустки» 1936 р. (встановлювала право трудящих на щорічну оплачувану відпустку тривалістю не менше 6 робочих днів після року роботи і ряд важливих гарантій, що забезпечують реалізацію цього права); Рекомендацію МОП № 47 1936 р. (окреслювала мету щорічних оплачуваних відпусток та уточнювала й деталізувала деякі положення Конвенції № 52); Рекомендацію МОП № 98 «Про оплачувані відпустки» 1954 р. (збільшено тривалість щорічної мінімальної оплачуваної відпустки до 2 робочих тижнів за рік роботи й детально регламентовано ряд питань, пов'язаних з відпусткою); Конвенцію № 132 1970 р. «Про оплачувані відпустки» (збільшення мінімальної тривалості щорічної оплачуваної відпустки, та надання більшої гнучкості міжнародним нормам про відпустки) [1, с. 165; 2, с. 195; 4, с. 246; 5, с. 223-225].

Науковець Чавикіна Т. І., на основі аналізу змісту міжнародних норм про відпустки, виділяє дві основні тенденції міжнародно-правового регулювання в даній сфері: А) постійне підвищення рівня гарантій реалізації прав працівників на відпустку (збільшення мінімальної тривалості щорічної оплачуваної відпустки, розширення кола країн, на які розповсюджуються міжнародні норми про відпустки, обмеження вимог до стажу роботи як умови виникнення права на відпустку та ін.); Б) перехід від установаження переважно імперативних правил до диспозитивних, надаючи державам – членам МОП можливість застосовувати різні способи втілення в життя положень міжнародних норм, з урахуванням їх економічних, соціальних, національно-історичних та інших особливостей [5, с. 226].

2. Нормативно-правове регулювання права на відпустку на національних рівнях. Форми, засоби, сфера і глибина правового регулювання щорічних оплачуваних відпусток у міжнародному вимірі відзначається певною різноманітністю. Поряд із законодавством, широко використовується колективно-договірне регулювання, одноосібні розпорядження роботодавця, судові рішення, індивідуально-договірне регулювання. Поєднання цих або інших методів значною мірою залежить від національної специфіки трудового права конкретних країн.

На сьогодні в багатьох державах відбулась кодифікація трудового законодавства: прийняті нові кодекси законів про працю в Угорщині – у 1992 р., в Болгарії – у 1995 р., в Польщі – у 2004 р., в Чехії – у 2006 р., в Румунії – у 2015 р., Франції – у 2008 р. Законодавство про відпустки мають у даний час більше 140 країн – членів МОП.

В окремих державах повністю відсутні законодавчі акти про відпустки (США, Великобританія) і це питання для більшості працівників регулюється

винятково в колективних договорах, що передбачено міжнародними правовими актами і є важливим з точки зору можливостей урахування специфіки праці на окремих підприємствах. У Данії, Австрії, Німеччині, Італії діють спеціальні законодавчі акти стосовно відпусток [3, с. 100; 4, с. 245-246; 5, с. 227].

3. Терміни щорічних відпусток. Директивою ЄЕС № 2003/88/ЄЕС передбачено мінімальний, чотирьох-тижневий термін щорічної відпустки – 28 календарних днів (к. д., авт. скороч.). Однак, в окремих державах – членах ЄС, в локальному законодавстві, ця норма не дотримується.

Тривалість щорічної оплачуваної відпустки в розвинених країнах не є сталою і коливається для різних категорій працівників (іноді й в залежності від трудового стажу, віку, умов праці) від одного до восьми тижнів: Німеччина (24 к. д.), Франція, Іспанія, Швеція (35 к. д.), Бельгія, Норвегія, Швейцарія (4 тижні) [1, с. 166; 2, с. 195; 3, с. 99; 4, с. 248]. В той же час, загальна тривалість щорічної відпустки може бути пропорційно скорочена в разі відсутності на роботі з неповажної причини (з особистих мотивів, через простій з вини працівника, у зв'язку з незаконним страйком і т. ін.) [2, с. 195; 3, с. 100].

В багатьох державах практикується збільшення тривалості відпустки до 5-6 тижнів, що підкріплюється встановленням у законодавстві особливостей порядку її використання. Приміром, у Фінляндії п'ятий тиждень відпустки може бути реалізовано тільки в осінньо-зимовий період (між 30 вересня та 2 травня); у Швеції п'ятий тиждень відпустки за бажанням працівника може накопичуватися протягом п'яти років. Тобто кожні шість років працівник у цьому випадку має відпустку тривалістю 10 тижнів (п'ять тижнів чергової поточної відпустки плюс п'ять накопичених тижнів відпустки) [2, с. 196; 3, с. 100].

Представляє інтерес інформація, яку наводять автори Дмитрієва К. І. та Загоруйко О. Ф. щодо застосування в окремих країнах (зокрема – США) своєрідного різновиду відпустки – «себетікл», яка, як правило, регламентується в колективних договорах. Це тривала (до 11 місяців), зазвичай оплачувана, а іноді неоплачувана відпустка, що надається при значному стажі роботи на даному підприємстві один раз на 7–10 років [2, с. 196; 3, с. 102].

-
1. Гапон О. Зарубіжний досвід правового регулювання часу відпочинку працівників. *Публічне право*. 2014. № 4. С. 163-169.
 2. Дмитрієва К. І. Правове регулювання часу відпочинку за законодавством країн із розвинутою економікою. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 195 - 199.
 3. Загоруйко О. Ф. Деякі аспекти регулювання права на відпустки в законодавстві закордонних країн. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Право. 2011. Вип. 17. С. 97 - 104.
 4. Чавикіна Т. І. Європейський досвід становлення та розвитку права на відпустку. *Вісник Харківського національного університету*

- внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 244-250.
5. Чавикіна Т. І. Міжнародний досвід правового регулювання відпусток. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 222 - 229.

ЛОКАЛЬНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Виблова К., Латишева В. В.

З поглибленням децентралізаційних процесів в Україні, значно зростає необхідність в удосконаленні локально – правового регулювання громадського контролю.

Процес децентралізації влади, вимагає щільнішої взаємодії держави і громадянського суспільства, оскільки об'єднання територіальних громад передбачає ініціативу, що надходить від самих громадян, шляхом артикуляції і агрегації їх інтересів через органи місцевого самоврядування, що у свою чергу призводить до активізації участі самих громадян в процесі самоврядування на рівні регіон.

Процес децентралізації влади передбачає передачу повноважень від центру на місця, тим самим підвищуючи рівень відповідальності регіональних органів публічної влади і вказує на необхідність додаткового контролю з боку суб'єктів громадянського суспільства, як за розширеними повноваженнями, так і фінансовими потоками, що виникають при цьому.

Прикметно, що активізація цих процесів на рівні місцевих органів публічної влади всюди виявляє неефективність існуючих механізмів взаємодії громадянського суспільства і держави, що регламентуються на даний момент.

Більше того, інституційні суб'єкти громадянського суспільства нездатні донести свої інтереси за допомогою існуючих механізмів взаємодії громадянського суспільства і публічної влади, дедалі частіше виключають владу при рішенні насущних проблем, що в свою чергу призводить до значного сплеску самоорганізації суспільства.

На сьогодні ми маємо значну кількість нормативно-правових актів (понад вісімдесят), які покликані регулювати питання тим чи іншим чином пов'язані з громадським контролем.

Натомість, по цей час в Україні немає спеціального закону про громадський контроль.

Особливо, як показує практика застосування існуючої правової бази, це стосується форм та методів його здійснення.

Зокрема, проведення громадських слухань та діяльності громадських рад.

Нормативно-правову базу громадського контролю складають окремі норми Конституції та інших законів України. Так, згідно із статтями 5 і 38 Конституції [1], народ є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні, яку він здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в якості однієї з форм громадського контролю визначає громадські слухання (ст. 13), у ході яких «територіальна громада має право зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування» та визначає, що «порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади» [2].

Таким чином, особливістю саме громадського контролю в системі місцевого самоврядування є його правове регулювання нормативно-правовими актами локального характеру, насамперед, за допомогою Статутів територіальних громад.

Саме за допомогою названих локально-правових документів на місцевому рівні, територіальні громади міст та обласних центрів України мають можливість створити дієві механізми взаємовпливу громади та органів місцевого самоврядування в межах наданих їм повноважень, самостійно, розробивши та затвердивши власні правові норми, що регулюють питання участі громадян та забезпечення громадського контролю в роботі органів місцевого самоврядування актами локального значення.

Аналіз сучасної практики ухвалення Статутів територіальних громад свідчить про те, що даний вид локально-правового регулювання поки що не зайняв чільного місця серед форм нормативно-правового регулювання. Зокрема, міста обласного значення довгий час залишалися без статутів, більшість об'єднаних територіальних громад і досі його не мають. Адже відсутні законодавчі вимоги щодо обов'язковості ухвалення статуту, бракує методичної бази на першому етапі впровадження законодавства про місцеве самоврядування. Лише трохи більше 20 % громад таким документом врегулювали свої права на здійснення місцевого управління. У багатьох селах, селищах, а то навіть і в містах, ані влада, ані місцева еліта не підіймали і не підіймають питання необхідності розробки Статуту, бо навіть не уявляють, які переваги дає їм такий документ.

Так, Одеса була одним з останніх обласних центрів України, де в 2011 році ухвалено Статут територіальної громади.

Статут громади має пройти реєстрацію в Мін'юсті, й тільки після цього вважатиметься чинним. Тому, наприклад, місто Житомир має офіційний Статут лише з 2019 року [3].

Та незважаючи на це, спроба правового врегулювання механізмів громадського контролю та форм залучення громадян до процесу управління на рівні місцевого самоврядування за допомогою Статутів територіальних громад є доволі перспективним напрямком.

Особливо за умови врахування курсу держави на децентралізацію та розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, нормативно-правове закріплення зазначених механізмів та форм саме в Статутах територіальних громад потребує значних зусиль з боку як самих територіальних громад, так і органів місцевого самоврядування на відповідній території.

Успішною і результативною участю громадян у здійсненні громадського контролю на рівні об'єднаних територіальних громад можлива за таких умов, як усвідомлення органами публічної влади та посадовими особами усіх рівнів необхідності існування громадського контролю як невід'ємної складової системи публічного управління – у якості зворотного зв'язку та зовнішнього контролю; усвідомлення громадянами, громадськими об'єднаннями, територіальними громадами своєї відповідальності за стан справ на власній території, що має спонукати найбільш активних та небайдужих членів співтовариства добровільно брати участь у здійсненні громадського контролю; наявність розвиненої нормативної бази, яка би передбачала обов'язковість для органів влади залучати представників громадськості до вироблення та реалізації публічної політики на усіх стадіях підготовки, прийняття та виконання управлінських рішень, а також містить дієздатні механізми громадського контролю.

-
1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996 р. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 64 с.
 2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. № 280/97-ВР / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#n928>
 3. Статут територіальної громади в сучасній практиці. Громадська мережа публічного права та адміністрації UPLAN (Ukrainian Public Law and Administration Network). URL: <https://uplan.org.ua/analytics/statut-terytorialnoi-hromady-v-suchasni-praktytsi/>

ІНСТИТУТ ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ ЗА НАРОДНОЮ ІНІЦІАТИВОЮ (ІМПЕРАТИВНИЙ МАНДАТ) В СУЧАСНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Царюк Ю., Гайтан В. В.

Депутат місцевої ради несе відповідальність перед виборцями. Він має обов'язок звітувати перед тими, хто його обрав, і може бути достроково відкликаний (позбавлений мандата). Саме питанню існування інституту відкликання депутата вищезазначеної ради за народною ініціативою (так званому імперативному мандатові) в українському законодавстві присвячено наукову розвідку.

Імперативним мандатом вважається, згідно Юридичної енциклопедії, «юридична форма взаємовідносин обраних членів представницького органу державної влади, керівного виборного органу політичної партії, обраних посадових осіб і тих, хто брав безпосередню участь у виборах» [4].

У сучасній Українській державі Конституцією від 28.06.1996 р. та Виборчим кодексом України від 19.12.2019 р. чітко не визначено тип депутатського мандату. В тексті зазначених документів не міститься положень щодо юридичних зв'язків, які існують між депутатами сільських, селищних, міських рад та виборцями. Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. лише визнається можливим відкликання депутата місцевої ради у встановленому законом порядку [2].

Тільки Закон України "Про статус депутатів місцевих рад" від 11.07.2002 р. у п. 1 статті 5 містить інформацію, що повноваження депутата місцевої ради припиняється достроково, зокрема, за наявності такої підстави як відкликання за народною ініціативою. Розділ V Закону (зі змінами, внесеними у 2020 році) цілком присвячений зазначеній проблематиці. Так, стаття 37 Закону містить перелік підстав для відкликання: 1) порушення депутатом місцевої ради положень Конституції України і законів України, що встановлено судовим рішенням, яке набрало законної сили; 2) пропуск депутатом місцевої ради протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, невиконання ним без поважних причин обов'язків депутата місцевої ради у виборчому окрузі, передбачених статтею 10 цього Закону; 3) невідповідність практичної діяльності депутата місцевої ради основним принципам і положенням передвиборної програми місцевої організації політичної партії, від якої його обрано депутатом, чи програмі політичної партії, від місцевої організації якої його обрано; 4) невиконання депутатом місцевої ради передбачених статтею 16 цього Закону зобов'язань звітувати перед виборцями та проводити зустрічі з ними; 5) невходження депутата, обраного в багатомандатному виборчому окрузі, до фракції місцевої організації партії, за виборчим списком якої він обраний, або припинення членства депутата місцевої

ради у фракції. Цікавим є факт, що згідно п. 1 статті 38 Закону право вносити пропозицію про відкликання депутата місцевої місцевої ради за народною ініціативою (не раніше ніж через рік з моменту набуття таких повноважень) мають місцева організація політичної партії, від якої його обрано депутатом, а також громадяни України, які є виборцями відповідного виборчого округу. Безпосередньо порядок відкликання детально розглядається ст. ст. 38-41, 46-48 [3].

Взагалі, аналіз тексту Закону "Про статус депутатів місцевих рад" дає нам розуміння того, що ініціатива відкликання депутата може виходити й від партії. Припинення членства у фракції можна розуміти не тільки як добровільний вихід депутата з неї, але його виключення. Таким чином, змінами у виборчому законодавстві з 2020 року на місцевому рівні введений достатньо жорсткий партійний контроль. З одного боку, за словами В. Безгіна, він є необхідним для забезпечення контролю за підтриманням партійної дисципліни, реальним його механізмом. Однак, О. Бойко вважає: "Імперативний мандат – величезна проблема. І з точки зору партизації, і з точки зору недемократичних принципів урядування. Це не є європейський досвід. Якщо виборці обирають, тоді чому партія має відкликати? Партія ж тільки висуває кандидата, ідеологічно забезпечує, підтримує цю особу. Але вона не є виборцями. Тому принцип відкликання не тими, хто обирав, дійсно є неконституційним, недемократичним" [1].

Чи перетвориться імперативний мандат на реальну проблему, чи буде лише відігравати призначену йому роль контролюючого партійну дисципліну механізму, покаже згодом час та практика застосування зазначеного інституту виборчого законодавства.

-
1. Імперативний мандат: плюси і мінуси: Місцеві вибори 2020: нова система, нова територіальна основа. Круглий стіл. / URL: https://drive.google.com/file/d/1kqWjMYoPbnzozjqthd85GkKk_-8IMe-rw/view
 2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України 21.05.1997. / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
 3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України 11.07.2002. / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
 4. Шемшученко Ю. С. Юридична енциклопедія. / URL: <https://cyclop.com.ua/content/view/1102/58/1/12/#21700>

ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЯ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ХРЕБЕТНО-СПИННОМОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ

Савашова О.

У реабілітаційному процесі заняття плаванням для осіб з хребетно-спинномозковою травмою мають значний вплив і ефект для прискорення відновлення організму. дозволяють усувати наслідки пошкодження.

Переваги гідрокінезотерапії: профілактика атрофії паралізованих м'язів, збільшення м'язової сили робочих м'язів, включення у роботу тих груп м'язів, які не спроможні працювати у нормальних умовах, покращення координації рухів, зменшення спастичності, зменшення та профілактика виникнення контрактур, вдосконалення навичок самообслуговування, загартування організму, позитивний психоемоційний вплив [1, с. 7], [5, с. 27].

Заняття у воді та бажано розпочинати вже в перші дні після того, як хворий може самостійно перебувати у візку. Тут діє такий принцип: спочатку все виконується у воді, а потім - у звичайних умовах. Тому що для виконання простих рухів у воді затрачається менше м'язових зусиль, а тому вивчити нові рухи у воді значно легше, ніж у звичайних умовах [5; с. 7].

Допоміжними засобами при заняттях у воді можуть бути:

1. Плавальна дошка – засіб, що використовується при навчанні плаванню. Вона полегшує утримання тіла на воді.
2. Пластикові поплавки використовуються для полегшення лежання і ковзання на воді, а також при навчанні плаванню.
3. Надувні пластикові нарукавники натягуються на плечі і дозволяють триматися вільніше на воді, допомагають виконанню гребка руками [2; с. 68].
4. Ласты утримують особу на поверхні води і є допоміжним засобом при здійсненні плавальних рухів при неповному пошкодженні спинного мозку.
5. Обтяжуючі засоби використовуються переважно для ніг тими пацієнтами, які не мають спастичності [1, с. 16 - 17].

Пасивні фізичні вправи у воді застосовують головним чином при повній відсутності активних рухів у суглобах внаслідок різних паралітичних розладів, а також при стійких рухових порушеннях посттравматичного характеру, контрактурах, деформаціях суглобів [4, с. 419 - 420].

Слід звернути увагу на те, що в залежності від функціонального стану м'язів, що виконують рух в тому чи іншому суглобі, активні фізичні вправи у воді виконуються зі зменшеним фізичним навантаженням на м'язи або з додатковим навантаженням. Зміна навантаження на опорно-руховий апарат досягається вибором відповідних вихідних положень тіла для здійснення рухів у воді - лежачи, сидячи, стоячи, у висі та застосуванням спеціальних снарядів (гімнастичні стінки, поручні у воді) [5, с. 21, 34].

Виконання вправ у воді до певної міри полегшено. М'язова сила витрачається лише на виконання активних рухів у суглобах.

Спеціально підібрані вихідні положення у воді також сприяють полегшенню рухів. Вправи з полегшеним навантаженням можуть бути виконані і в положенні хворого лежачи з допомогою допоміжних засобів. У положенні на спині полегшуються приведення, відведення і ротація стегна, приведення і відведення стопи, в положенні на боці - згинання та розгинання в кульшовому, колінному і гомілковостопному суглобах [5, с. 26].

Метою навчання хворих ходьбі у воді є відновлення правильної біомеханіки акту ходьби, вироблення правильного положення нижніх кінцівок, навички активного замикання суглобів силою напруження м'язів в момент пересування (а при сильному зниженні сили м'язів – пасивно внаслідок створення певної установки в суглобі), стереотипності ходи, а також здатності долати виникаючі при ходьбі перешкоди. Гідростатичні властивості води дозволяють проводити навчання ходьбі в умовах максимального зниження гравітаційного навантаження на нижні кінцівки. [1, с. 6 - 7].

Ходьба у воді може супроводжуватися поперемінними гребковими рухами рук, які сприяють збереженню рівноваги тіла і просуванню вперед. Спочатку проводиться навчання основним фазам кроку – кроковим рухам на місці. Потім ці рухи закріплюються при просуванні хворого вперед [4, с. 421.].

Можна стверджувати, що гідрокінезотерапія – це практично універсальний засіб, адже він залучає до роботи всі групи м'язів, як активні, так і паретичні, і є чудовим методом покращення психо-емоційного стану пацієнта. Застосування гідрокінезотерапії як засобу фізичної реабілітації для осіб із хребтно-спинномозковою травмою показало її достатню ефективність.

-
1. Ефимова В. М. Кривоzubова Е. В., Ярош А. М. Введение в гидрокинезотерапию. Симферополь: АнтикВА, 2006. 52с.
 2. Качесов В. А. Основы интенсивной реабилитации. Травма позвоночника и спинного мозга. ЭЛБИ. СПб.: Санкт-Петербург, 2003. 128 с.
 3. Качесов В.А. Основы интенсивной самореабилитации. М.: Издательская группа «БДЦ-ПРЕСС», 2007. 174 с.
 4. Марченко О.К. Основы физической реабилитации: учебник для студентов вузов. К.: Олимп. лит., 2012. 528с.
 5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів./ за ред. проф. В. В. Абрамова та доц. О. Л. Смирнової. Дніпропетровськ: Журфонд, 2014. 456 с.

ВПЛИВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Стоянова Д.

Людина від народження наділена здатністю сприймати музику і реагувати на неї; така здатність нерідко зберігається при різних порушеннях, захворюваннях, травмах. Дія музики на людей, що зазнають труднощі при вербальному спілкуванні або позбавлених відповідних навичок, може бути використано при наданні психо-педагогічної допомоги дітям з порушеннями психічного і мовного розвитку різного генезу (включаючи ДЦП, органічні поразки ЦНС, синдром Дауна, аутизм, ранню дитячу шизофренію та ін.). Музика може зіграти істотну роль як в діагностиці на початковому етапі обстеження дитини, так і в комплексній програмі корекції. Музична терапія як один з можливих невербальних способів терапевтичного впливу почала застосовуватися в останні 40 років. Передусім, музика потрібна нам як спосіб емоційного впливу на дитину, але також і як один з можливих способів пізнання світу і, природно, як спосіб невербальної комунікації. У практиці Центру лікувальної педагогіки зустрічалися діти, для яких музика була цінним інтересом і виявлялася єдиною можливою для них "лінією зв'язку" з навколишнім світом впродовж довгого часу. [3]

Музикотерапія - метод, що використовує музику, як засіб нормалізації емоційного стану, усунення страхів, рухових і мовних розладів, психосоматичних захворювань, відхилень в поведінці, при комунікативних утрудненнях. Є сукупністю прийомів і методів, сприяючих формуванню багатой емоційної сфери, практичного зайняття і вправ, сприяючих нормалізації психічного життя дитини. Передбачає як цілісне і ізольоване використання музики як основного і провідного чинника дії (музичні твори), так і доповнення музичним супроводом інших корекційних прийомів (психогімнастика, логоритміка).

Суть музикотерапії ми бачимо в здатності викликати у "особливої" дитини позитивні емоції, які чинять лікувальну дію на психосоматичні і психоемоційні процеси, мобілізують резервні сили дитини, обумовлюють його творчість в усіх областях мистецтва і в житті в цілому. Основними і головними завданнями, що визначають музикотерапію, являються формування і розвиток музичних і творчих здібностей, розширення і розвиток емоційної сфери, навчання засобами музики ауторелаксації, розвиток морально-комунікативних якостей. [7]

Будь-який педагог, пропрацювавши в системі освіти, помічає різке зростання дітей з різними формами порушень в поведінці, з різними відхиленнями в психіці. Простіше кажучи, з кожним роком збільшується число нездорових дітей, дітей з порушеннями психоемоційної сфери. У дитячих садах все більше дітей з яскраво вираженою гіперактивністю, дітей з психосоматичними захворюваннями, які самостійно не можуть впоратися з

нервово-психічними навантаженнями і перевантаженнями, що отримуються як в дитячому саду так і удома. Будь-яка неадекватна поведінка: лінь, негативізм, агресія, замкнутість – усе це захист від нелюбові. Саме це приводить багато дітей до різних форм поведінки, що відхиляється. І педагоги повинні усіма можливими засобами вирішувати ці проблеми. Одним з таких засобів є музикотерапія. [6]

Усі елементи вправ по музикотерапії дають можливість використати їх не лише як засіб розвитку музичних і рухових здібностей дітей на зайнятті ритмікою, але і як ігровий тренінг психічних процесів: уваги, пам'яті, волі, творчої уяви і фантазії, а так само, як засіб розслаблення, перемикавання уваги або підвищення психофізичного тону і так далі, в найрізноманітнішій формі організація педагогічний процес в дитячий сад. [1]

Для роботи з сім'ями, що виховують дітей з інвалідністю, в Одесі функціонує Центр реабілітації осіб з відхиленнями психофізичного розвитку. Основним напрямом роботи установи є надання соціальних і реабілітаційних послуг дітям з інвалідністю і особам з інвалідністю в умовах денного стаціонару і амбулаторного відділення. Щодня в Центрі проходять соціальну, психологічну, педагогічну і трудову реабілітацію понад 400 вихованців. [6] В основі концепції реабілітаційного процесу – максимально ранній початок реабілітації, систематичність і безперервність реабілітаційного процесу, комплексність реабілітаційних заходів, де сполучено спеціальне навчання, психологічну підтримку і медичну допомогу (з мінімумом медикаментозних препаратів, виключно необхідних). Застосовуються також системи реабілітації, викладені в посібнику «Медико-соціальна реабілітація дітей з органічними поразками центральної нервової системи» під редакцією В. Мартинюка і С. Зінченко, системи Бобат і Войта для дітей з розладами руху, система Монтессорі для спеціального навчання. Працюють відділення ЛФК, масажу, логопедичне, апаратної фізіотерапії, музикотерапії, лікувального плавання, іпотерапії і тому подібне. [4, 5]

Щоб вибрати спосіб роботи, необхідний для корекції дитини, терапевт повинен звернути пильну увагу на зміну поведінки дитини під впливом використовуваних музичних фрагментів і реагувати на зміни поведінки своєчасними змінами музики, її характеру і ритму. [4] На першому етапі дитині надають свободу використати інструмент і свій голос так, як йому хочеться, за умови, що дитина не деструктивна. Місце, де він займається. – це його територія, безпечний простір, де він через звуки пробує і виражає себе. Навіть якщо він використовує незвичайні способи, наприклад ударяючи по перевернутому пластинчатому дзвоніку, дряпаючи гітарну струну або видаючи голосом дивні звуки, він формує свої власні взаємовідносини. Такі невербальні взаємовідносини, які грають дуже важливу роль, перш ніж зможуть бути встановлені міжособистісні взаємовідносини дитини з терапевтом, мають безліч форм і проходять різні етапи, і спочатку музичний інструмент виступає як

безпечний посередник. Дитина починає усвідомлювати, що терапевт – це провідник, що вказує дорогу до музичного, безпечного, передбачуваного переживання. Перший їх контакт необов'язково словесний, але будується він на тому, що пов'язано з музикою, кімнатою і предметами, в що ній знаходяться. Багато що залежить від відношення терапевта до дитини і до музики як такої. [1]

На першому етапі дитина повинна почати усвідомлювати звуки голосу і інструментів. Потім можна перейти до взаємозв'язків між різними звуками, узявши, наприклад, початок якої-небудь музичної фрази. Поступово дитина починає все ясніше усвідомлювати різні звуки, які він може витягнути. Він грає різні ноти, будуючи інтервали або послідовності на пластинчатих дзвіночках, барабанах, духових або струнних інструментах. Немає нужди, щоб результат відповідав прийнятним музичним малюнкам або навіть був передбачуваний, зазвичай він носить випадковий характер.[1]

Невід'ємна частина музичної терапії дітей з порушеннями – робота з голосом. Фізіологічний розвиток «пісенного» голосу благодотворний для дитини, що так невміло поводить із звуками. Зручний для цього той момент, коли музика викликає в дитині природну реакцію: бажання видати звук, наспівати або промукати що-небудь про себе. Починати краще з вокального зайняття, а не з мови, передусім прислухаючись до будь-якого звуку, який здатний видати дитина, і відповідаючи йому в схожій манері. У дітей з аутизмом голос часто дивний, одноманітний, негнучкий. Це можна змінити, допомагаючи дитині правильніше дихати, тримати довгі звуки, підвищувати або знижувати тон, переходити з тональності в тональність, проспівуючи голосні. [1]

Зазвичай музичні досліди дітей з аутизмом, починаючи з найпростішого рівня, носять характер імпровізації, оскільки вони вільні від яких би то не було рамок і законів. Завдяки цьому у дітей розвивається музична особа, упевненість в собі, є певні успіхи в співі і грі на інструментах. [1]

Основні ознаки аутизму: діти постійно відгороджені, ховаються за мовчанням, уникають зоровий контакт, нерухомі, гіперактивні, вони випробовують спалахи роздратування або уникають всього і уся, несамовито протестують, у них тяга до одноманітності, люто заперечують будь-які зміни в порядку речей, що склався, або стереотипних діях. Також вони часто вдало маніпулюють такими, що оточують і йдуть у свій власний світ нав'язливих ідей, ритуалів, самотності і невідповідностей. Їх поведінка, ймовірно, викликана тривогою і страхом перед навколишнім світом, який бентежить їх і з яким вони не здатні налагодити комунікацію, знайти точки зіткнення, не здатні стати його частиною. [2]

У світі ж музики дитина з аутизмом може відчувати себе у безпеці і часом діяти так, як будь-яка звичайна дитина. М'яка музика, з плавним ритмом – «Колискова» Шуберта, Кумбайя або ж який-небудь з менуетів Баха, уривки тривалістю не більше півтора хвилин допоможе їх заспокоїти і змусить почувати себе добре. Після терапії діти набувають внутрішньої потреби в музиці

і істинно творчу музичну особу, яка допомагає їм набутти почуття ідентичності і самореалізації, також з'являється здатність уважно слухати, розрізняти і емоційно реагувати на знайомі звуки. При ретельному спостереженні за реакціями дітей з аутизмом на музику, як правило, виявляється, що звуки не є стимулом до комунікації, хоча і можуть проникати у свідомість дитини. Представляється, що іноді музика, навпаки, посилює ізоляцію і робить стіну між дитиною і зовнішнім світом ще товще. Для більшості звичайних людей музичні переживання - цей засіб вирватися із звичної дійсності прийнятним чином. Проте для дитини з аутизмом, який і так вже відрізаний від зовнішнього світу, безконтрольне музичення загрожує небажаними і навіть небезпечними наслідками, якщо воно не є сприйнятною і усвідомленою реальністю. Тяга до музики може перетворитися на патологічний засіб занурюватися в себе все глибше і глибше. Ми можемо зробити упевнену оцінку того, що було досягнуто; тій ролі, яку музика зіграла у вихованні і терапії дітей з аутизмом, можливо, і не ведучій, але що в деяких випадках стала життєво важливим компонентом складної роботи, спрямованої на розвиток дитини. [1]

Ця терапія розпочинається із застосування простої вібрації, яка проникає у світ дитини, викликає резонанс і призводить до реакції у відповідь. Для цього можуть бути використані будь-які прийоми, що дають ефект резонансу, враховуючи те, як вони впливають і що з їх допомогою можна зробити для розвитку дитини, якщо застосовувати їх з умінням і розумінням. Реакції аутичних дітей на музику дуже різноманітні, тому існує дуже складна техніка, що веде до усвідомлення такими дітьми того задоволення, яке приносить музика. Можна оцінювати і направляти музичний розвиток дитини на різних етапах упродовж декількох років. Але не можна прийти до якогось завершення, оскільки ми маємо справу з процесом розвитку, який може йти по наростаючій, у міру того як дитина стає дорослим. Досить важко оцінити, що ж музика дала дитині, але ще важче оцінити, що сама дитина привнесла до музики, тут ми можемо використати тільки відносні судження. Проте тривала музична терапія веде до позитивних змін в поведінці такої дитини, розвиває її свідомість, дає їй засіб самовираження і творчості в переломні моменти його життя. [1]

1. Алвин Дж., Уорик Э. Музыкальная терапия для детей с аутизмом/ пер. с англ. М.: Теревинф, 2008. 208 с.
2. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании: учебник / Е. А. Медведева, И. Ю. Левченко, Л. Н. Комисарова, Т. А. Добровольская. М.: Академия, 2001. 248 с.
3. Битова А.Л. Музыка как элемент терапии в процессе реабилитации детей с ограниченными возможностями. / <https://www.osoboedetstvo.ru>
4. В Одесі дітям з інвалідністю надають соціальні і реабілітаційні послуги / <https://omr.gov.ua/ru/news/216039/>
5. Інститут реабілітації осіб з вадами психофізичного розвитку ім. Януша

Корчака/ <http://www.dcp.org.ua/rus/parents/reabcenter/odesa/6121.html>

6. Кольчикова О. И. Влияние музыкального творчества на психо-эмоциональное состояние ребенка./ <https://studylib.ru>
7. Котышева О. М. Музыкаотерапия для детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях центра социальной помощи. *Психологическая газета*. 2008. № 9. 10 сентября.

ПЕРСПЕКТИВЫ АРХЕОЛОГИИ КАК НАУКИ

Гусак А.

Изучением прошлого человечества занимаются: история, антропология, этнология, археология и многие другие. Последняя имеет далеко не наименьшее значение в этом перечне, о чем свидетельствует пристальное внимание в научном сообществе, как и к вопросу определения термина «археология», так и к ее месту в системе исторических и естественных наук.

Существует огромное количество работ, посвящённых конкретно теории археологии, например: от «Что такое археология?» (А. С. Монгайт и А. С. Амальрик, 1954 г.), «Археологические источники» (Л. С. Клейн, 1978 г.), «Археологическая типология» (Л. С. Клейн, 1991 г.), «Новая археология» (Л. С. Клейн, 2009 г.) до «Приглашения в археологию» (Дж. Дитц, 1967 г.).

Для понимания перспектив археологической науки и ее значения для общества нужно разобраться в самом ее понятии, а также объекте и предмете археологии.

Во-первых, термин «археология» вызывает интерес в научном сообществе из-за количества разнообразных, иногда противоречащих друг другу, трактовок. На западе археология считается особым типом антропологии (культурной антропологии), а уже в восточной Европе ее определяют как вспомогательную дисциплину истории. Оба варианта являются не совсем объективными по отношению к археологии, поскольку она имеет все признаки самостоятельной науки, а именно: свой объект, предмет и источники [1].

Объект археологии – совокупность предметов материальной культуры, которые являются результатом человеческой деятельности, а предмет – динамика изменения предметов материальной культуры, факторы, которые привели к изменению.

Отталкиваясь от сформулированных определений, можно обозначить археологию как науку о динамике изменения материальной культуры людей.

Во-вторых, для науки обязательно наличие собственных источников. По сути, археологические источники – объекты, содержащие археологическую информацию. При этом, в отличие от того же музейного дела, сам объект для археолога вторичен, его сохранность не так важна, как информация, которую он содержит.

Понятие «археологические источники» относится к числу фундаментальных в археологии. Кроме этого, понятие это настолько широкое, что выходит за рамки археологии, им пользуются и история, искусствоведение, этнография. Но историки, например, не могут использовать археологические источники сами по себе, а используют именно результат исследования этих источников археологами. Так используют результаты исследования других наук, например, и преисторики [4].

В этом и состоит одна из перспектив археологии, поскольку она является неотъемлемой частью системы: т. е. пока будет потребность в археологических данных, до тех пор будет нужна и сама археология. А поскольку, например, интерес людей к истории вряд ли иссякнет, то и археология, которая поставляет определенный пласт уникальных данных, останется актуальной.

Во-вторых, археология не концентрируется только на одном периоде истории человечества, согласно распространенному в обществе мнению. Многие проводят верхнюю хронологическую черту интересов археологии в 17-м веке, иногда и вовсе говорят о археологии как о науке, которая занимается исследованием материальной стороны жизни людей от глубокой древности и только до средневековья.

Однако археология, как ранее обозначалось, наука о динамике изменения материальной культуры людей. И как динамика изменения материальной культуры все еще актуальна для современного общества, так и актуальна сама археология. Интересным примером изучения археологией относительно современного объекта могло бы служить исследование космического мусора (искусственные объекты и фрагменты в космосе). Эта тема является интересной из-за своей специфичности, а также определенной оригинальности, но это пока лишь просто пример для аргументации несостоятельности хронологических ограничений археологии.

В итоге можем отметить, что археология, находясь на стыке межнаучных связей, является отдельной (самостоятельной), а не вспомогательной, наукой. Ее перспективность объясняется актуальностью в современных реалиях.

-
1. Амальрик А. С., Монгайт А. Л. Что такое археология? М.: Просвещение, 1966. 252 с.
 2. Брей У., Трамп Д. Археологический словарь: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1990. 368 с.
 3. Клейн Л. С. Археологические источники: учебное пособие. Л.: ЛГУ, 1978. 120 с.

4. Клейн Л. С. Новая Археология (критический анализ теоретического направления в археологии Запада). Донецк: ДНУ, 2009. 393 с.
5. Deetz J. Invitation to archaeology. NY.: The Natural History Press, 1967. 148 p.

ВАЖЛИВІСТЬ ПРОФЕСІЇ ЛІКАРЯ

Устіч Ю.

Лікарська допомога – це найнеобхідніше заняття на планеті. Люди з давніх часів почали вивчати медицину. Людський організм так і залишився не вивчений до кінця. Можливо, людина може прожити дві сотні років і зберегти працездатність, а може в неї можна впровадити ген, який позбавить організм від будь-яких захворювань. Лікар – одна з найблагородніших професій, і як казав А. П. Чехов, вона вимагає чистоти душі і помислів. Треба бути ясным розумово, чистим морально і охайним фізично. Тому виділяють такі професійні риси лікаря: зовнішні та психологічні.

Професія лікаря вимагає високої внутрішньої етичної культури. Ми іноді припускаємо психологічної помилки, коли нехтуємо зовнішнім виглядом лікаря чи медичної сестри, брутальністю їхніх манер, невмінням розмовляти. Але чи існують ознаки чи первісний код спілкування, за якими у хворого складається перше враження про медичного працівника. Причому майже у 80% випадків думка про людину, довіра до неї будується саме на підґрунті першого враження, свідомого чи підсвідомого. Доцільно, аби медик не був за стилями одягу та поведінкою ані ультра модним, ані надто старомодним, бо будь-яка зайвість не проходить повз увагу хворого й певним чином психологічно непокоїть його; зокрема, аж ніяк не пасує лікарю паління. [1, с. 596]

Компетентність та сумлінність. Суспільна значущість і складність професійних обов'язків лікаря вимагають від нього високого рівня професійної підготовки, фундаментальних знань теорії та практики медицини, опанування навичками, тактикою, відповідними методами та прийомами лікарської діяльності. Лікар повинен підтримувати й удосконалювати свої знання та навички, докладати необхідних зусиль до професійного самовдосконалення на рівні сучасного стану медицини. У своїй роботі лікар має керуватися сучасними стандартами обстеження та лікування Він зобов'язаний, незалежно від сфери своєї переважної спеціалізації, якщо така має місце, бути компетентним у загально-медичних питаннях. [3, с. 247]

Чесність та порядність. Лікар повинен як у своїй професійній діяльності, так і у приватному житті бути чесним і порядним, не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання для досягнення своїх професійних чи особистих цілей тяжких матеріальних чи особистих обставин пацієнтів (суб'єктів діяльності у сфері охорони здоров'я). Він зобов'язаний поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими працює та перебуває в інших відносинах. [1, с. 597] Будь-яка угода між лікарями, між лікарями та фармацевтичними, медичними працівниками та іншими фізичними або юридичними особами на шкоду хворого заборонена. [3, с. 248]

Етичність у взаєминах з лікарями. Взаємини між лікарями (медичними працівниками) повинні будуватися на підставі колегіальності, рівноправності, чесності, справедливості, порядності, а також готовності передати свої професійні знання та досвід. Лікарям слід допомагати один одному. У разі виникнення розбіжностей між колегами необхідно шукати шлях їх усунення, у разі потреби – за посередництвом етичного комітету відповідної професійної асоціації. [3, с. 249]

Співчуття і співпереживання. У людей зі слабкою волею захворювання може призвести до стану пасивності, депресії. У людей з сильною волею спостерігається прийняття і впровадження в життя рішень, спрямованих як на боротьбу з хворобою та раціональне пристосування до життя, так і на розвиток надцінних і маячних ідей. Важливим психологічним моментом повинно бути підтримання у пацієнта надії на успіх лікування. Емоційне обнадіювання має поєднуватись з поясненням хворому основних типів перебігу захворювання. Це застереже хворого від розчарувань у лікуванні при можливому погіршенні його стану. Пацієнт знатиме, що деяке загострення захворювання закономірне, передбачене лікарем і що воно не стане на перешкоді сприятливого перебігу хвороби. [1, с. 598]

Майбутній медик має розуміти значимість основоположних якостей лікаря-професіонала і прагнути цього. Звичайно, це дуже непросто, адже вчитися важко і слід осягнути багато практики.

Повертаючись до реалій сьогодення, стан справ у теперішній вітчизняній медицині можна охарактеризувати як незадовільний. Галузь здоров'я потребує професійного реформування. Отже, вимога щодо повернення людям у білих халатах належного статусу у суспільстві, створення для них належних умов праці, підвищення заробітної плати – найважливіші показники задля пріоритетності медицини. [4, с. 105]

Найважливішою і головною особливістю професії лікаря є те, що об'єктом його діяльності є людина, її здоров'я і життя. Оскільки за змістом статті 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», то і фахівці, які забезпечують охорону життя і здоров'я громадян,

мають займати відповідне – пріоритетне місце в ієрархії існуючих у державі видів професійної діяльності. [2]

Здоров'я – універсальна цінність людини, настільки ж важлива, як щастя та благополуччя. Воно має важливе значення в житті кожної людини, це ключовий аспект національної безпеки, воно визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. У сучасних умовах значення здоров'я суттєво переосмислюється з урахуванням розуміння його як невід'ємного права людини, з точки зору існуючих загроз і викликів, зростаючих вимог до якості здоров'я, технологічних і фінансових можливостей його забезпечення.

Здоров'я людей повинно бути пріоритетом будь-якої країни. Кожна країна зобов'язана прагнути до побудови найкращої та найбільш справедливої системи охорони здоров'я, яка дозволяла би максимально охопити населення доступними медичними послугами високої якості. Суспільству слід прагнути законодавчо на рівні держави визначити важливість охорони здоров'я громадян. [5]

Отже, медицина – це тернистий шлях, а професія лікаря – це унікальна і водночас найважливіша професія, тому що саме вона рятує людські життя.

1. Варій М. Й. Загальна психологія: Підручник. Київ: «Центр літератури», 2009. 1007 с.
2. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України* від 23.07.1996. № 30.
3. Назар П. С., Віденський Ю. Г., Грандо О. А. Основи медичної етики. Київ: Здоров'я, 2002. 344 с.
4. Пашков В. М. Правове забезпечення реформування сфери охорони здоров'я. *Український медичний часопис*. 2017. № 2. С. 102 - 107.
5. Устінов О. В. Роль та місце лікаря в сучасному суспільстві// <https://www.umj.com.ua/article/65012/rol-ta-misce-likarya-v-suchasnomu-suspilstvi-za-materialami-vistupu-ministra-oxoroni-zdorov-ya-ukraini-raisi-bogatirovoi>

НАШІ АВТОРИ

- Бабіна В. О. – доцент кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Бакланова Н. М. – доцент кафедри всесвітньої історії і методології науки
ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Білоусов О. С. – професор кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Букач В. М. – приват-професор кафедри всесвітньої історії і методології
науки ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Вадовська К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Васильєва І. – учениця одеської загальноосвітньої школи № 56.
- Виблова К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Гайтан В. В. – ст. викладач кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Галайда Б. – студ. історико-філологічного відділення ПНПУ імені
К. Д. Ушинського
- Гегечкорі О. В. – доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України.
- Гордієнко А. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.
- Гусак А. – студ. історичного фак-ту Київського національного
університету імені Т. Шевченка.
- Животенков Н. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Камбур Ю. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Коротенко М. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Кривдіна І. Б. – доцент кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Кудлай І. В. – ст. викладач кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Латишева В. В. – доцент кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Маркович Т. – студ. фак-ту початкової освіти ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.
- Миргородська О. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Михайлова О. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.

- Мойсеєва Т. М. – доцент кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Науменко Н. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Нестеренко М. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.
- Окул І. І. – аспірант ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Панченко В. – студ. соціально-гуманітарного факультету ПНПУ
імені К. Д. Ушинського.
- Пересуньмо П. – студ. фак-ту фізичного виховання та реабілітації
ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Піцик О. – курсант фак-ту логістики Національної академії Національної
гвардії України.
- Рабаджи К. – вчитель одеської спеціальної загальноосвітньої школи-
інтернату № 97.
- Савашова О. – студ. фак-ту фізичного виховання та реабілітації
ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Сембрак А. – студ. соціально-гуманітарного факультету ПНПУ
імені К. Д. Ушинського.
- Стасюк А. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Степаненко К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Стоянова Д. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.
- Устіч Ю. – студ. медичного фак-ту Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького.
- Фу В. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Царюк Ю. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Чебан Є. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.
- Чернега Є. – студ. філологічного фак-ту ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
- Чістякова І. М. – зав. кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Шабатура Є. – студ. історико-філологічного відділення ПНПУ імені
К. Д. Ушинського.
- Шевченко Б. Г. – ст. викладач кафедри міжнародних відносин та права
Одеського національного політехнічного університету.
- Юнко І. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного
політехнічного університету.

З М І С Т

1. Букач В. М. Подвиг Одеси в українській літературі.....	3
2. Камбур Ю. Образ Івана Сірка в українській літературі.....	7
3. Маркович Т. «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського.....	9
4. Пересунько П. Тема Одесси в творчестве Виктора Бершадского....	11
5. Фу В. Образ «нової жінки» у творах О. Кобилянської.....	14
6. Гордієнко А. Самобутність поезії Василя Діденка.....	17
7. Чернега Є., Бакланова Н. М. Християнська культура та українська література.....	20
8. Васильєва І. Фанфік як аматорський літературний твір та соціальне явище у сучасному світі.....	24
9. Нестеренко М. Містично-символічне підґрунтя філософського мислення Григорія Сковороди.....	27
10. Піцик О., Гегечкорі О. В. Психологічні аспекти успішного виконання військовослужбовцями службово-бойової діяльності.....	29
11. Окул И. О методологических принципах научной психологии.....	31
12. Рабаджи К. С. Основні теорії сприймання в психолого- Педагогічній літературі.....	34
13. Шабатура Е. Информационная культура как элемент общей культуры.....	36
14. Сембрак А. Музичний фестивальний рух в сучасній Україні.....	38
15. Панченко В. Нонконформізм і одеська художня школа.....	41
16. Михайлова О. Японська анімація і Україні.....	43
17. Галайда Б. О реформах Солона и Сервия Туллия.....	45
18. Вадовська К. Електронне видання: переваги та недоліки.....	47
19. Стасюк А. Основні інструменти PUBLIC RELATIONS у мережі.....	50
20. Степаненко К., Шевченко Б. Г. Українська молодь як соціальний суб'єкт.....	53
21. Коротенко М, Чістякова І. М. Роль Комітету регіонів ЄС в процесі поглиблення європейської інтеграції.....	55
22. Юнко І., Бабіна В. О. Види міграції в країні Євросоюзу.....	56
23. Чебан Е., Кривдіна І. Б. Переговори як засіб міжнародного спілкування.....	58
24. Животенков Н., Білоусов О. С. Аналіз сучасного стану правового регулювання поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.....	60
25. Науменко Н., Кудлай І. В. Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та сучасна комп'ютерна злочинність.....	63
26. Миргородська О., Мойсєєва Т. М. Право на щорічну відпустку в зарубіжних країнах (за оцінками українських науковців).....	66
27. Виблова К., Латишева В. В. Локально-правове регулювання	

	громадського контролю в Україні в умовах децентралізації влади.....	69
28.	Царюк Ю., Гайтан В. В. Інститут відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою (імперативний мандат в сучасному законодавстві України.....	72
29.	Савашова О. Гідрокінезотерапія у фізичній реабілітації осіб з хребтово-спинномозковою травмою.....	74
30.	Стоянова Д. Вплив музикотерапії на дітей з порушеннями психічного розвитку.....	76
31.	Гусак А. Перспективы археологии как науки.....	80
32.	Устіч Ю. Важливість професії лікаря.....	82
33.	Наші автори.....	85

Примітка:

1. Роботи Гордієнко А., Камбур Ю, Маркович Т., Михайлової О., Нестеренко М., Панченко В., Пересунька П., Савашової О., Сембрак А., Стоянової Д., Фу В. виконані під науковим керівництвом приват-професора кафедри всесвітньої історії та методології науки ПНПУ імені К. Д. Ушинського Букача В. М.
2. Роботи Галайди Б., Шабатури Є. виконані під науковим керівництвом доцента кафедри всесвітньої історії та методології науки ПНПУ імені К. Д. Ушинського Бакланової Н. М.
3. Роботи Вадовської К., Стасюк А. виконані під науковим керівництвом доцента кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікацій Одеського національного політехнічного університету Кубко В. П.

Історичний досвід і сучасність: Матеріали XXVII наукової конференції здобувачів вищої освіти. **Тези доповідей.**/ Відп. ред. В. М. Букач. – Вип. 40. – Одеса: ПНПУ, 2021. – 88с.

Технічна редакція	Леонідов Д.
Підписано до друку	15. 05. 2021
Умовн.- друк. арк.	5, 1
Тираж	100 прим.